

Küçük Tragedyalar

Aleksandr Puşkin

İçindekiler

Acı Bir Öngörü / Tomris Uyar 9

Pinti Şövalye 13

Mozart ve Salieri 37

Taştan Konuk 53

Veba Sırasında Şölen 95

Notlar 107

ACI BİR ÖNGÖRÜ

1799'da Moskova'da, soylu bir ailenin oğlu olarak dünyaya gelmiş Aleksandr Sergeyeviç Puşkin. On iki yaşına kadar özel öğrenim gördükten sonra yalnızca soylu ailelerin yetenekli çocuklarına açık bir okula gitmiş. Kısacası, o dönemin en elverişli koşullarında

yetişmiş. Yaşamının sonuna kadar bu inişsiz-çıkışsız çizginin, bu rahatın sürüp gitmemesi için bir neden yok. Geldim Puşkin'de de bütün has sanatçılarda gördüğümüz, açıklamasını yapmada güçlük çektiğimiz o garip "huzursuzluk" varmış ki, genç yaşından başlayarak yaşadığı toplumdaki aksaklıklar, nelerin değiştirilmesi gerektiği üstüne kafa yormuş. Kendisi belli bir örgüte girmese de, devrimci, özgürlükçü şiirleriyle çağının ilerici kesimini derinden etkilemiş ve (elbette) Çar yönetiminin sakıncalı bulduğu bir aydın olarak Rusya'nın güneyinde almış soluğu.

Puşkin'in "Küçük Tragedyalar"ını İngilizceye çeviren Antony Wood,* önsözünde şöyle diyor:

"Rusların gözünde Puşkin bir tansıktır. (...) O günden bu yana sağlam çatısı hiç sallanmayan, çağdaş bir öğrencinin, bir şoförün, bir yazarın ya da bir mühendisin aynı kolaylıkla benimsediği bir dile son biçimini vermiştir. Romantik sanatla çağımız duyarlığı arasında kurulmuş kusursuz bir denge; yazınsal'ı destekleyecek sonsuz bir biçem çeşitliliği; en sıradan gündelik konuşmayı sürekli

'Mozart ve, Salieri'yi çevirirken. Rimsky - Korsakov'un hu yapıla dayalı librettosunun (1898) Fransızca çevirisiyle. Kay Borcnvsky'nin Almanca çevirisinden de (Rodam, 1985) yararlanmaya çalıştım. T. U.

I lolarak şiirle besleyen ve böylelikle nerdeyse günlük yaşamı şiir katına yükselten yücelten bir dil."

Puşkin, Rus dilinin çatısını hemen her dalda verdiği ürünlerle kurmuş: Trajik ve komik, öykülü uzun şiirler, kısa şiirler, şiir kalıbında masallar ve bir roman: uzun ve kısa öyküler; metinler, mektuplar, eleştiriler, tarih yazıları...

Küçük Tragedyalar, yazarın tiyatro sanatına özgün bir katkısı sayılıyor. Bu oyunları, yaşamının en verimli üç ayı sırasında yazmış Puşkin; üstelik okurlarının ve kendisinin şiirden çok düzyazıya önem verdiği bir dönemde. Bu oyunların Puşkin'in temel özelliklerinin hemen hepsini yansıttığı, yaygın bir kanı. Mozart ve Salieri, şairin yaşarken sahneye konan tek oyunu. (Pinti Şövalye, ölümü üstüne gösterimden kaldırılmış.) Taştan Konuk'sa, bu dört oyun arasında, yazarın yaşadığı sürede yayımlanmamış tek yapıtı olma özelliğini taşıyor.

Puşkin'in, ingiliz tiyatro geleneğinin büyük ölçüde etkisi altında kaldığı görülüyor. Boris Godunov tarihsel tragedyasıyla ülkesinin tiyatrosuna Shakespeare geleneğini yerleştirmeyi uman Puşkin, 1829 yılında Barry Conwall'un Dramatik Sahneler adlı yapıtını okuyunca çarpılıyor ve yıllardır biriktirdiği malzemeyi işlemenin yöntemini bulduğuna inanıyor. Yapıtın adı önce "Dramatik Araştırmalar" olarak düşünülmüş; Puşkin'e göre bu oyunlar, "dramatik taslaklar, dramatik çalışmalar"... Edebiyat tarihçisi Mirsky, "dramatik anlar bunlar," diyor, "hem de öyle ölümcül anlar ki 'sonra'ları önemsiz kalıyor," (...) "şiirsel yoğunlaştırma yönteminin tiyatroya uygulanması". Puşkin şiirinden en yetkin örnekleri, Salieri'nin iki monologuyla, Pinti Şövalye'deki Baron'un monologunda bulabiliyoruz.

Tragedyalar, 1830 güzünde, yazarın kolera salgını çıkınca kapandığı yeni malikânesinde —Boldino, Nizhny, Novgorod— gözaltında geçirdiği bir küskünlük döneminde yazılmış. Onları Türkçeye çevirirken, önce seçilen kahramanları ve Puşkin'in yaşamını düşündüm, aralarındaki ortak özellikleri saptamaya çalıştım. Yazarı da katarsak, bütün bu kahramanlar, kişisel özelliklerinden ötürü, yaşadıkları toplumun genel-geçer değer ölçülerine, ahlak anlayışına ters düşen kişiler; belki ele o yüzden kişisel tragedyalarını "gerçekleştirmek" zorunda kalıyorlar. Örneğe: Mozart, dâhilerin kötülük yapamayacağı

inancını taşıdığından, Don Juan, çevresindeki herkesi kandıracak o kıvrak zekâya sahip olmasına karşın son anda açık sözlü davranmayı seçtiğinden; Albert, pinti bir babaya ruh cömertliğiyle karşı çıkan bir oğul olduğundan; Şenliğin Efendisi, dinsel baskıya boyun eğmeyecek bir ahlak anlayışını savunduğundan. Bu saptama, onları konuştururken nasıl bir Türkçe kullanacağım konusunda yol gösterdi. Puşkin'in "baskı ögesi" olarak gördüğü kahramanlar, oldukça ağdalı bir dille konuştular —ama umarım Puşkin gibi bir dil ustasının yapıtındaki dil-bütünlüğünü zedelemeyecek ölçüde— Mozart, Don Juan, Albert, Şenliğin Efendisi ise Türkçe konuşurken resmi olmayan gündelik bir dil seçtiler. Böylelikle en azından yazarın amacına, yani şiirsel dille günlük konuşmayı bağdaştırma ilkesine bağlı kalmış oldum, oyun dilinin "hafif bir yapaylık"tan bir şiirsellik kazanacağı ilkesine de. Bu ilkelere bağlı kaldığım için, özellikle ölçülü-uyaklı bölümlerde çok zorlandım. Çünkü Türkçede zengin uyaklar, kullanıla kullanıla, bir çağrışım yaratmayacak kadar beylikleşmiş, bir şiir tadı yaratamayacak kadar yoksullaşmalardı, ister istemez yarım-uyaklara ağırlık verdim; yapaylıkla doğallığı dengelemeye çalıştım.

Bu yapıttaki bütün oyunlar bir tür düello'ya dayalı, Sovyet şair Anna Akhmatova, 1958'de yayımlanan bir yazısında Taştan Konuk'taki özyaşam öğelere dikkati çekmiş. Veba ile kolera koşutluğunu düşünürsek, Puşkin'in bu oyunlarda özyaşamını bolca kullandığını varsayabiliriz. F.F. Seeley, şöyle bir yorum getiriyor. "O dönemde Puşkin —evliliğin eşiğindeyken— bir öcden korkmaktadır: Kendisi o ana kadar Don Juan rolünü üstlenmiştir, ama bundan böyle Don Alvaro rolüne girmek, yani genç ve güzel karısının onurunu, onun deneyimsizliğine ve karşısına çıkabilecek Don Juanlara¹² karşı savunmak zorundadır. Karısı Natalya, tıpkı Dona Anna gibi, annesinin isteğiyle sevmediği bir erkekle evlenmiştir. "Bu tragedyada kendini cezalandırmaktadır Puşkin."

Gerçek yaşamda yaptığı gibi.

Bir öngörü bu, acı bir öngörü, 1937'de Çar'ın bir komplosu sonucu, karısının onurunu korumak adına öldürülen Puşkin, bir gün öldürüleceğini mi seziyordu, yoksa düelloda öldürülebilir kişiliklerin —yaşamlarını dürüstlük, cesaret ve ataklığa dayandıranların— yazgılarını paylaşmak mıydı isteği?

Shakespeare'in kahramanları gibi farklı "bir tek zaaflarından ötürü tragedyalarına sürüklenen kişiler bulmayacaksınız bu yapıtta. Yazarları gibi onların da tek zaafı ortak: Erdemleri.

Mozart'ın "Don Juan" operasını da düşünürsek... Bu acı öngörü çağımıza kadar uzanmıyor mu?

TOMRISUYA'R

Pinti ŞövalyeSAHNE i

Bir kulenin içi. Alberl ile Ivan.

ALBERT

Bugünkü Turnuvaya katılmalıyım, Ne pahasına olursa olsun. Miğferim, Ivan.

Delinmiş

Ivan, miğferi ona uzatır.

iyice. Nasıl takarım bunu şimdi? Yeni bir tane gerek. Lanet Delorges!

1VAN

Ama siz

Bunu ödettiniz ona! Atından bir savurdunuz, Bütün gün yarı-ölü yattı-sonra da Kendini toparlayamadı bir daha.

ALBERT

Yine de miğferi sapasağlam; Venedik işi göğüslüğü de hasar görmedi; Göğsüne gelince, orada bir sıyrık yok-Bir yenisini almak zorunda değil. Neden miğferin yükünden kurtarmadım ki onu? istesem çekiverirdim başından, utandım Dük'ün, soylu hanımların huzurunda. Lanet Delorges!Keşke beynimi delseydi mızrağıyla. Üstelik Giysi de bulmam gerek. Geçen çağrıda, şövalyeler ipeğe kadifeye bürünmüşken, yalnız ben Zırhımla boy gösterdim Dük'ün şölen sofrasında. Bilmiyordum, öylesine geldim demiştim. Peki şimdi ne diyeceğim? Ah şu yoksulluk! Nasıl eziyor insanın içini! - O anda, Delorges'in kunt mızrağı miğferimi deldiğinde Ve ben başım çıplak, dönüp mahmuzladığımda Emir'im kasırğa gibi düşüp peşine Onu atından savurduğunda yirmi adım öteye Yeri öptürdüğünde ona; bütün soylu hanımlar Aynı anda yerlerinden fırladılar ya, düşün Clothilda bile tutamadı çıglığına, yüzünü örttü; ,:

Bütün borazanlar atağıma alkış tutarken-Neydi bu cesur davranışın altında yatan acaba, Böyle müthiş güç görülmüş şey değildi canım! Oysa Delinen bir miğfere duyulan öfkeydi - o kadcıktı

O iri övgülere yol açan; pintilikti... Benimki gibi bir babayla aynı çatı altındaysan, Pislik bulaşıyor ister istemez. Nasıl zavallı Emir?

[VAN Aksıyor hâlâ. Binilecek durumda değil.

ALBERT

Ne yapalım., peki. O doru atı almak zorundayım. Fazla etmez.

IVAN Fazla mı etmez? Meteliğimiz yok ki!

ALBERT

Bizim hayırsız Salamon ne diyor bu işe?

IVAN

Güvence göstermezsek beş kuruş vermezmiş artık.

ALBERT Güvence ha! Hay aksi, güvence nerde?

IVAN Ben de öyle dedim kendisine.

ALBERT IVAN

Ve-?

Kemküm etti işte.

- ALBERT

Babam onun kadar zengin, söyledin mi Bir gün o mirasın bana kalacağını?

- IVAN

Söyledim tabii.

ALBERT Ne dedi peki?

IVAN Kemküm etti yine.

ALBERT

Hey tanrılar!

IVAN Gelip görüşecekmiş sizinle¹⁸

ALBERT

Bak bu fena haber değil. Alıkoyanın onu - fidye ödemek zorunda kalır.

Kapı tıklatılır. -Kim o?

Bezirgan girer

.

BEZİRGAN

Hizmetkârınız efendim.

ALBERT

Sevgili dostum benim!

Kahrolası Bezirgan - Saygıdeğer büyük Salamon-Gir lütfen; nedir şu kulağıma

çalınan-Verilen söze güvenmiyormuşsun güya?

BEZİRGAN

Soylu Şövalye,

inanın, nasıl isterdim... Ama çareler kesik. Nereden bulurum o parayı? Şövalyelere hizmet Zaten büktü belimi. Hiçbiri ödemiyor. Diyecektim ki ilk taksiti alabilseydim, belki...

ALBERT

Soyguncu!

param olsa, yüzüne bakar mıydım hiç? : inadı bir yana bırak, Salamon; Çıkar şu

altınları. Say yüz altın da

Adamlara aratmayayım üstünü.

BEZİRGAN

Keşke o kadar olsaydı cebimde!

Yüz altın ha!

ALBERT

Baksana-Eski dostları nasıl eli boş döndürürsün?

BEZİRGAN inanın ki...

ALBERT

Kes. Demek güvence istiyorsun? Ne gibi bir güvence verebilirim sana-Domuz derisi

mi? Rehin verilecek şeyim olsa Çoktan vermiştim zaten. Şeref sözüm,

Şövalye sözü yetmiyor mu sana, köpek?

BEZİRGAN

Sözünüz, sayın efendim, siz sağken, çok değerli: Felemenk hazinesini açan büyümlü bir

anahtar. Ama benim gibilerin eline tutuşturduğunuzda, (Tanrı esirgesin) ölecek

olsanız- o söz

Denizde yitmiş bir sandığın anahtarı kadar Yarar işime yarasa yarasa.

ALBERT

Babamdan fazla yaşamayacak mıyım yani!

BEZİRGAN

Kimbilir Kim hesaplayabilir ömrünü? Bugün körpe tomurcuktur, yarın toprağa karışır. İhtiyar omuzlarda taşınır mezarına. Baron zinde bir adam: Tanrının izniyle On yıl da yaşar daha, yirmi, belki de otuz.

ALBERT Saçma! Otuz yıl sonra ben ellime basarım, Bezirgan20

O zaman - ne yapayım ki parayı?

BEZİRGAN

Para mı?-.

Her yaşta işe yarar para:

Genç adam, çevik bir uşak arar onda, Dört dönüp buyruklarını yerine getirecek;

İhtiyarsa, sadık bir dost bulur onda . Ve gözünün bebeği gibi kollar.

ALBERT

Babama göre ne dost ne de uşaktır o, Efendisidir -Doğulu bir köle gibi

hizmetindedir,Zincirli bir köpek gibi. Batakta debelenir,

Ateş yakmaz, kuru ekmekle su o kadar;

Gece uyku girmez gözüne, dolanır, havlar-

Mışıl mışıl uyuyansa, altındır. Yeter ama! Bir gün ben olacağım o altının efendisi: O gün

uyku girmeyecek altının gözüne.

BEZİRGAN

Evet, orası doğru,

Baron'un cenazesinde, kuşkusuz, para akacak Gözyaşından çok. Dilerim cömert Tanrı
sizi Bir an önce kavuştursun hak ettiğiniz mirasa.

ALBERT

BEZİRGAN Bence siz şimdilik...

ALBERT

:Amin!

Şimdilik ne?

BEZİRGAN

Bir çare düşündüm de

ALBERT

Çare mi?

BEZİRGAN

Yaşlı bir eczacı tanırım;- ' Yoksul bir Yahudi...

ALBERT

Tefeci yani Senin gibi-ola ki daha namuslu, ha?

BEZİRGAN

Hayır efendim, ihtiyar Tovy'nin işi başka iksirler... Müthiş etkili hepsi.

ALBERT

BEZİRGAN

Bir bardak suya üç damla -ne rengi var ne tadı-Ne karın asrisi, ne bulantı... Ölüp
gidiyorsunuz.

ALBERT Kaçak zehirci desene!

BEZİRGAN

ALBERT

Ne demek bu? altın yerine, bilmemkaç şişe

Zehirle mi borçlandırıyorsun beni?22

BEZİRGAN

Gülün isterseniz. Ama düşündüm de Belki günü dolmuştur Baron'un...

ALBERT

Neler duyuyorum? Bir babayı öz oğlu zehirlesin ha! Ne cesaret... İvan, tut şunu!

Bezirgan köpek-Yılan Bezirgan! Şu direğe astıracağım seni!

BEZİRGAN

Şaka etmiştim, bağışlayın!

ALBERT

Ivan, bir ip getir hadi!

BEZİRGAN Şakaydı- şaka gerçekten! Size para getirmişt看.

ALBERT Defol, gözüm görmesin seni!

Bezirgan çıkar

Babamın para hırsı:- Bak neler açtı başıma! Şu alçak Bezirgan, Ne cesaretle... Bir bardak şarap getir, Elim kolum tutmuyor... Ivan, nasıl da gerekli o para: Koş ardından, al gel şu altınları! Çabuk hokkamı ver. O dolandırıcıya Bir senet yazayım. Gözüme görünmesin bir daha. Kalleş... Altınlar da zehir kokacak tıpkı Atasından kalan gümüşler gibi...

Şarap istemiştim!

IVAN

Damlası kalmadı.

Ya ispanya'dan

ALBERT Gönderilen armağan?

IVAN

..

Dün gece hasta nalbanta Vermiştik dibinde kalanı.

ALBERT

Sahi... Su getir öyleyse Rezillik! Kararımı verdim, Dük'e çıkacağım Hakkımı arayacağım:
onun zoruyla, babam Bir oğula yaraşır bir yaşam sunacak bana, Mahzendeki fareye
yaraşanı değil.SAHNE

Bir mahzen

BARON

Genç bir hovardanın nasıl içi giderse Bir yosmayla buluşmanın öncesinde Ya da
el-değmemiş bir kızcağızla, ben de Saatlerce bekledim seyredeceğim şu anı 24
Gözden uzak, mahzenimde, demir kasalarımı.

Şükürler olsun! Altıncı kasaya, bugün, Ki henüz tepeleme dolmadı, bir avuç Daha
atacağım yeni altınlarımdan. Az gibi geliyor, ama servet dediğin Azar azar birikir:
Okumuştum, bir zaman Çarın biri, avuç avuç. toprak yığılsın buyurmuş Da, çok
geçmeden bir tepe yükseltmiş başını, '• Anlaşılan, göz zevkini okşuyormuş çarın
Oradan bakması ışıklı çadırlar giymiş vadiye. Telaşlı gemilerle kıpır kıpır denize.

Ben de avuç avuç taşıdım bu mahzene Topladığım vergiyi, burada yükselttim tepemi-Ve
bakıyorum zengin ülkeme. Ne kaldı Buyruğuma girmeyen, demir pençemin altına?.

Canım çekerse, saraylar yükselir bir anda: Orman perileri dans eder eşsiz bahçelerimde;
ilham perileri gözüme girme yarışındadır

Deha, cayar özgürlüğünden, buyruğumdadır, Namus ile durmak bilmeyen emek,
büzülüp köşeye, Ödüllendirilmeyi beklerler. Bir ıslığımla Kana bulanmış suç, ürkekçe
sokularak yanıma, •• Elimi yalayacak, gözlerime bakacak.

Gönlümden geçeni sezme için, bir ipucu yeter. Benim buyruğumda hepsi, bense

hiçbirinin; Hırsları çoktan aştım: barışığım kendimle; Gücümü biliyorum - bu da yetiyor bana...

Altınlarına bakar.

Az gibi geliyor... insan kaygıları denince-Gözyaşları, ihanetler, lanetler, yakarılar-neyin Ağır bedeli olabilir bu? Dulun biri Şu eski ispanyol altınıyla borcunu ödedi bugün... Yıllar önceki hali gözlerimin önünde, Penceresimin altına dizüstü çöküp gün boyu Ağlamıştı, eteklerinde üç yavrusu.

Yağmur yağmıştı bir ara, kesildi, yine başladı-Bizimki kıpırdamadı bile yerinden; istesem kovdurturdum, ama her nasılsa Kocasının bir borcu olduğu içime doğdu, O yüzden hapse tıklamak istemiyordu. Bu altın- aylak bir serseriden. O herif Nasıl ele geçirebilir bunu? Çalarak tabii, İssız bir yolda gece soygunu, ormanda... Burada birikmiş şu servet uğruna

Dökülen onca yaş; ter ve kan

Fıskıracak olsaydı toprak altından- ikinci Tufan'la ben de boğulurdum Sırvermez mahzenlerimin dibinde. Vakit tamam.

Kasalardan birini açmaya davranır. Ne zaman altınlarımın önünde durup

25Bir kasa açacak olsam ter basar böyle... sanmam- . Korku olsun nedeni (kimden korkacağım? , Kılıcım dayanımda: bu sadık yardımcım Altınımın hesabını vermeye hazır) - Benliğim • Adsız duygularla sarsılır... Hekimler ' ,

Öldürmekten haz duyduğunu söylüyor kimilerinin ; Anahtarı kilide sokup, hançeri saplayanın

Duydukları bu olsa gerek diyorum: hem sevinç Hem dehşet, ikisi içice.

Kasayı açar.

Dünya cenneti burada işte! :

Kasaya birkaç avuç altın atar.

Bundan böyle,

Yeter ihtiyar, dünyayı arşınladığın, yeter. Verdiğin hizmet, insanları hırsları doyurmak adına. Burada egemenlik ve huzur uykusuna dalacaksın. Cennetteki tanrılara özgü o uykuya... Bugün bayram: mumlar dikilecek bir bir

Açılan her dopdolu kasanın önünde,

Ben de seyre duracağım ışıltılı servetimi.

Mumlan yakar, kasaları birer birer açmaya başlar.

işte krallığım önümde... Göz kamaştırıcı!

Gücü tartışılmaz bir ülke, ve benim buyruğumda; • .

Mutluluğum, şerefim şanım benim!

Krallığım... Geldim kim -benden sonra-

Sahip olacak bütün bunlara? Kim olacak, oğlum! ' : : :

Oğlum dediğim bir baltaya sap olmamış budala. . :

Serserilerle gününü gün eden oğlum!

Gözlerimi yumduğum an -şu lekesiz, saf

Kemerlerden girecek, çevresinde . ..

O aç gözlü asalaklar ordusuyla-Şu anahtarları çalacak cansız bedenimden, Her kasayı açışında kahkahalar atacak, Delik, atlas ceplerden dökülecek altınlarım; O, çiğneyip geçecek hazinelerimi, Toz-toprağı kutsal yağla sıvayacak... Ne hakkı var? Bu serveti şansa mı borçluyum ben Zar sallayıp adam üten bir kumarbaz gibi? Kim hesaplayabilir, çekilen yoksunluklar, Bastırılmış tutkular, onca ölçüp biçme, Onca uyanık gün, uykusuz gece karşılığı, altınımın Kaça patladığını bana? Yoksa oğlum, tutkudan Habersiz mi sayacak yosun tutmuş yüreğimi, Vicdanın iliğimi hiç kemirmediğini, vicdan ki Yüreğe

geçirir sivri pençelerini, vicdan Çağrılmayan konuktur, istenmeyen arkadaşı, Zorba alacaklı-geceyi karartan, kahredip mezarı Ölüyü söküp alan o cadılar cadısı... Hiç mi?.. Ey! Sen, servetinin yolu. Acılardan geçen, gel de gör kanla kazanılmış Şu içler acısı, boş serveti. Elimden gelseydi Değerbilmez gözlerden gözlerdim bu mahzeni. Kalkacak gücüm olsaydı mezardan, keşke dönüp Buraya, kasaya oturtulmuş nöbetçi bir ruh olup insanlardan koruyabilseydim onu şimdiki gibi.

27SAHNE IIII

Dükün şatosu. Albert; Dük

ALBERT

Sefaletin utancı, sayın efendim,

Yakamı bırakmıyor uzun süredir, inanın Yoksa huzurunuzda çıkmazdım asla.

28

DÜK

Biliyorum, doğru söylüyorsun: soylu bir şövalye

Babasını suçlayacak kadar alçalmazdı

Konu can alıcı olmasa.

Kaygılanma sakın; bu konuşma sır kalacak,

Benle babanın vicdanı arasında.

Çağırtdım kendisini. Ne çok olmuş görüşmeyeli!

Dedemin en yakın dostlarındandı.

Çocukken atına bindirirdi beni

Koca miğferini de başıma tutardı

Dev bir çan gibi.

Pencereden dışarı bakar

Şu gelen o mu?

ALBERT Evet. sayın efendimiz.

DÜK

İçeri geç. Çağırırım seni.

Albert. çıkar. Baron odaya girer.

Baron,

Çok sevindim sizi böyle sağlıklı gördüğüme.

BARON

Ne mutlu, elim ayağım tutuyor da Buyruğunuza uyabiliyorum hâlâ.

DÜK

Ne kadar oldu sahi

Görüşmeyeli? Beni anımsıyor musunuz?

BARON

Anılarda şu anki kadar canlı yüzünüz, Ne yaman çocuktunuz efendim. Dedeniz Dük:

'Philip' Derdi bana: (hep Philip diye seslenirdi) 'Yirmi yıl sonra, senle ben iki bunak olacağız Şu çocuğun yanında'. Siz...

DÜK

Gelin tazeleyelim; Dostluğumuzu. Sarayıma uzak kaldınız.

BARON

ihtiyarladım, sayın efendini: ne yerim Olabilir saraylarda? Siz gençsiniz, sevdiğiniz Turnuvalar, şölenler bana göre değil. Ama Tanrı'nın emriyle savaş çıkarsa, sızlayan Kemiklerimle yine atlarım ata, şu titrek kol Uğrunuza kılıç çekecek gücü bulur.

DÜK

Yurtseverliğinizi, Baron, yakından biliyoruz; Dedemle dosttunuz; babam, çok sayardı

sizi, Benim gözümde hep cesur, gerçek bir şövalyesiniz-Geçelim şöyle. Çocuklarınız var mı?

BARON Sadece bir oğul.

DÜK

Peki neden hiç görmedim yüzünü? Sarayım Size uygun olmasa da - yaşı ve konumu gereği Tıpatıp uygun ona.

BARON

Oğlum dünyadan kaçır; Vahşidir, huysuz bir yapısı vardır.

Yaban geyiği gibi ormanda dolanır.

DÜK

Bu tür özgürlüğün

Yararı dokunmaz oğlunuza. Eğitimden geçmeli: Saray eğlenceleri, şölenler, danslar.

Onu bana gönderin.- ayrıca konumuna Uygun bir yaşam sağlayın...

Kaşlarınızı çattınız, yol yorgunluğu galiba.

BARON

Yorgunluk değil efendim; utanç bu.

Oğlumdan söz etmeye zorluyorsunuz beni. Bilmenizi asla istemediğim bir konu

Oğlum sizin lütfunuza layık değil, lordum,

ilginize de: gençliğini heba ediyor,

Günah batağında...

DÜK

Çok yalnız kalmış; gençlere Aylaklık da yaramaz, yalnızlık da. Bize gönderin: çok geçmez, unutacaktır Toplum dışı alışkanlıklarını.

BARON

Söylemek zorundayım, efendimiz, bağışlayın-Aslında katılamıyorum dediklerinize...

DÜK

BARON ihtiyar, kalkıyor izninizle...

DÜK Öğrenmeliyim önce. ,

Neden peki?-

Nedenleri

BARON

DÜK

BARON Ağır bir suç...

Söğüdüm oğlumdan.

Ne oldu da?

DÜK

Ne yaptı bu oğul?

BARON Efendimiz, yalvarırım...

31DÜK

Utaniyor musunuz ondan?

Çok garip-

BARON

Doğrusu evet, efendim.

DÜK Ne yaptığını söyleyin bana.

Beni

BARON

DÜK

Öldürmek istedi

Sizi öldürmek ha! Mahkemede hesabını verir Bu akıl almaz alçaklığın.

BARON

Soylu efendim-

Delil sunacak değilim, apaçık olsa da

Ölmemi istediği - apaçık kalkıştıysa da. Beni...

DÜK

Sizine?

BARON Beni soymaya!

Albert odaya dalar

ALBERT

Yalan söylüyorsunuz efendim!

DÜK

(Albert'e dönerek)

Ne cesaretle?

BARON

Buradasın ha! Ne cesaret... bir babayla böyle konuşmak! Yalan söylüyormuşum! Hem

de Efendimizin huzurunda! Şövalye değil miyim ben?

ALBERT

BARON

Sen yalancısın düpedüz!

Yıldırım ilk defa düşüyor Başımıza sanki! Adil Tanrı - hakemimiz kılıç olacak.

Eldivenini fırlatır; oğlu, hemen alır yerden.

ALBERT

Teşekkür ederim verdiğin ilk armağana.

DÜK

Bakıyorum ki

Zavallı ihtiyar babanın düello çağrısını

Kabul ediyor oğul! Böyle bir dönemde dük olmak!

Çılgın - seni kanı kaynayan kaplan!

(Oğula)

Ver o eldiveni bana.

Eldiveni Albert'in elinden alır. ALBERT (bir köşede kendi başına)

Korkunç.

3334

DÜK

Ne derine saplandı pençelerin! Vahşi hayvan Defol! Bir daha da huzuruma çıkma sakın

Ben çağırıncaya kadar.

AJbert çıkar.

Yazıklar olsun sana ihtiyar.

BARON

Bağışlayın efendim... Dizlerim titriyor... Dizlerim Duramıyorum... Tıkanıyorum...

Anahtarlarım! Anahtarlarım nerede?..

DÜK

Öldü! Ne kötü bir dönem!Ne kötü bir yürek!

Mozart ve SalieriSAHNE

Bir oda

SALIERI

:Yeryüzünde adalet yoktur derler, Ahrette de olmayacak

adalet: Kolayca çözdüğüm basit bir ses dizgesi. Sanat aşkıyla doğmuşum, çocukken Asil org sesini duyduğumda, Haz yaşları boşanırdı gözümünden. Küçük yaşta reddettim kof zevkleri; Müziğe uzak işlerden tiksindim, Küçümsedim hepsini, elimin tersiyle ittim. Yalnızca müziğe verdim kendimi. Gerçi zordu ilk atılan adımlar, ilk yol tekdüzeydi, Ama manîleri aşmayı başardım. Zenaatı Sanat anıtının kaidesi belledim. Usta olarak yetiştirdim kendimi, kupkuru Uysal bir hüner kattım parmaklarıma, Kulağıma şaşmazlık; sesi öldüren, müziği Kadavra gibi kesip biçen. Ahengimi Cebire vurdum. Ve neden sonra, Teoriyi avucumun içine alınca, Yaratma hazzına bıraktım benliğimi Besteler yapmaya başladım; gizlice, Zaferi hayal etmedim. Nice zaman,

3738

Hücremin sessizliğine kapandıktan sonra iki üç gün, aç susuz, belki daha fazla ilhamın acı-tatlı şöleninden pay alıp Yaktım eserimi, fütursuzca baktım Düşüncelerimin, yarattığım seslerin Bir bir duman halkalarında eriyişine. Ama bundan ne çıkar? Dev sanatçı Gluck Bize o yepyeni, sırlarını açtığına da, Bütün bildiklerimi böyle silmemiş miydim, Sevdiğim, gönülden inandığım ne varsa? Onun gösterdiği yoldan gitmemiş miydim, Yolda rastlaştığı birinin çizdiği yöne Gözü kapalı atılan bir yolcu tezliğiyle? Şevk yüklü, yılmak bilmez bir çalışma hırsıyla Önemsiz sayılamayacak bir yer edindim Sanatın ebediliğinde. Şöhret yüzüme güldü; Gördüm, insanların kalpleri ahenk içindeydi Yarattıklarımla. Mutluluğu tattım; Emeğimi, başarıyı, zaferimi kutladım Huzurla - başarısını şanını da Müziğin asilliğinde birleştiğim dostların. Kıskançlık nedir bilmedim -asla!- Iphigenia'nın Açılış bölümünü ilk dinlediğimde, Piccini Parisli kulakları ehlileştirdiğinde.

Gözünü kin bürümüş, ezilip toza belenmiş Can çekişen bir yılan - kim diyebilir bunları Mağrur ve hür ruhlu Salieri'ye? Hiç kimse!.. Gelgör ben söylüyorum şimdi Nasıl

kıskanıyorum - nasıl. Tanrım! Nerde adalet, eğer kutsal yetenek, Ölümsüz deha, bunca didinmeyi, köleliği Mükafatlandırmıyorsa - tam tersine Uçarı bir serserinin beyinde yeşeriyorsa Sorarım nerde adalet? Ah Mozart. Mozart!

Mozart, girer. •

MOZART

Gördün beni ha! Tüh! Şaka yapacaktım-Şaşırtacaktım seni.

SALIERI

Buradaydın demek...

MOZART

Yaa,

Sana bir şey gösterecektim; yolda

Bir handan geçiyordum, bir keman sesi duydum...

Bu kadar garip ses duymamışsındır Salieri-

Kör bir meyhane kemancısından "Voi che sapete!"

ne dersin

Müthiş! Kendimi tutamadım, getirdim onu

Eğlendirsin seni hüneriyle. Gel içeri!

Kemaniyla ihtiyar bir kör girer Mozart'tan bir şey çalsana.

ihtiyar, Don Giovanni'den bir arya çalar. Mozart, gülmekten kırılmaktadır.

39

SALIERI

Nasıl gülebiliyorsun böyle?

MOZART Sen nasıl gülmeyebiliyorsun? tlahi Salieri!

SALIERI

Asla:

iğrenç bir ressam bozuntusunun bana Raphael'den bir Madonna yutturmaya kalkışmasına,Dante'nin kemiklerini sızlatan taklitçilerin"! Şarlatanlıklarına nasıl gülmezsem. Hadi yoluna ihtiyar.

MOZART

Dur bir dakika - sununla sağlığıma iç.

ihtiyar çıkar.

Bugün havanda değilsin anlaşılın, Salieri. N'apalım. Başka zaman uğrarım.

SALIERI

Ne getirmiştin bana?

MOZART

Önemli değil canım. Geçen gece uykusuzluk

Yakamı bırakmadı yine, bir şeyler geldi aklıma,

Şuraya çiziktirdim. Düşünceni soracaktım... Galiba bana ayıracak vaktin yok.

SALIERI

Ömürsün Mozart! Benim-Sana ayıracak vaktim yok ha? Otur; dinliyorum.

MOZART

Piyanonun başına geçmiştir.

Bak şimdi,

Gözünün önüne getir... Kimi mi? -Beni, az daha gencini; Ve âşığı - çok değil, şöyle

hafiften; Güzel bir kız var yanımda ya da dost - ne dersin -Mutluyum... Derken bir mezar

beliriyor,

Ya da ansızın çöken karanlık, öyle bir şey. Dinle.

Çalar.

SALIERI

Bana bir eseri getirirken, yolda durup Bir meyhane kemancısını dinledin ha! Mozart,
Kendine yaraşmıyorsun sen.

MOZART

Beğendin mi?

SALIERI

Ne incelik! Ne derinlik - ne cesur bir asalet!

Sen bir tanrısın, Mozart; farkında değilsin,

Bense farkındayım, hem de nasıl.

MOZART

Saçma! Belki de... kimbilir?

Ama açıklıktan geberiyorum, tanrılığım katında.

SALIERI

Birlikte yemeğe Altın Aslan'a gidelim-hadi.

MOZART

Sağ ol. Ama karıma haber vereyim önce: Yemeğe gelmeyeceğimi.

Çıkar.

SALIERI

Sözünü unutma...

Kaderin akışını değiştiremem gerçi-

Ama bana düştü görev, onu hemen durdurmalıyım, Yoksa hepimizin felaketi olacak,

Bütün müzikçilerin, müzik çömezlerinin,

Yalnız ben gibi vasat bir şöretin olsa neyseHem, Mozart yaşayıp yeni doruklara

tırmansa

Ne çıkar? Müzik mi gelişir? Hayır asla:
Yine düşüş kaydeder, onun varisi yok ki.
Peki yararı ne bize? Olsa olsa bir melek saflığıyla
Şarkılar serpiyor gökten, biz zavallı dünyalı
Kullarda kanatsız bir tutku uyansın diye
Uçup gidiveriyor sonra... Bırak uçsun öyleyse!
Ne kadar tez kanatlınsa o kadar iyi.
işte zehir, İsora'mın ölüm armağanı,
Onsekiz yıldır cebimde-hayatın sık sık
Zonklayan bir yaraya, döndüğü yıllarda, sık sık
Safdil bir düşmanla birlikteyken bile
Kulak vermemiştim şeytanın sesine,
Oysa korkak değilim, haksızlık ta yüreğime
işlemişse de, sönmüşse de yaşama şevkim.
Ölüm susuzluğu ilk bastırduğunda, bekledim
Düşündüm: Neden ölecek misim ki? Belki hayat
Yeni, beklenmedik armağanlar sunacak;
Belki o büyük haz çalacak kapımı,
ilham perileriyle yaratıcılık geceleri:
Belki büyük eserler doğacak yeni bir Haydn'dan
Sevineceğim... nefret ettiklerimle başbaşaşayken
Düşündüm: ola ki, daha beter bir hasım çıkar karşıma,
Belki daha beter bir haksızlık gelir başıma
insafsız gökler katından- o zaman biliyorum,

Isora'nın değerli armağanı, yaya bırakmaz beni.

Haklıymışım işte! Sonunda gerçek hasmımı buldum:

ikinci bir Haydn hazla dolduruyor içimi!

Vakteriştı. Ey aşkın kutsal armağanı,

Dostluk kâsesi seninle dolacak bugün!

SAHNE II

Bir hanın özel bölmesi. Bir piyano. Mozart ile Salieri bir masaya oturmuşlardır.

SALIERI

Karamsarlık akıyor üstünden.

MOZART

Benim mi? Boşversene.

SALIERI

Mozart - daha önce böyle dalgın görmedim seni: Birinci sınıf bir yemek, nefis bir şarap-Susup kaş çatıyorsun.

MOZART

Requiem'im... ona takıldı kafam.

SALIERI Requiem mi? Ne zaman başladın?

MOZART

Şey

Üç hafta oluyor. Çok garip bir olay... Söylemedim miydi sana?SALIERI

44

Hayır.

MOZART

Dinle öyleyse.

Üç hafta önce, eve geççe dönmüştüm. Biri arayıp beni sormuş - her ne içinse. Bütün gece düşündüm - Kimdi? Ne alıp vereceği var benimle? Ertesi gün Aynı adam ben yokken gelmiş yine. Bir gün sonra oğlumla oynarken-Çağırdılar: karalar giymiş biri önümde eğildi, Bir Requiem ısmarlayıp kayıplara karıştı. Hemen koyuldum işe. O günden bu yana Karalar giyen adam bir daha görünmedi; Sevindim doğrusu - Requiem bitti bitmesine De ayrılmak istemezdim ondan. Ne var ki...

SALIERI

MOZART Utanıyorum söylemeye...

SALIERI

Evet neyi?

MOZART

Her yerde, gece gündüz, o karalı adam Gölgem gibi izliyor beni. Şu anda Yanımızda oturuyor sanki.

Evet?

SALIERI

Yeter!

Ne çocuksu korkular bunlar? Beaumarchais- ' Derdi ki bana: "Azizim Salieri, Yeise kapılmak istemiyorsan: Ya Has üzümünden bir şampanya açtır Ya da yeniden oku Figaro'yu!"

MOZART

Sahi, Beaumarchais;

Senin dostundu zamanında, biliyorum. Tarare'ni ona adamıştın-müthiş bir şey; Şöyle bir ezgi -mutluyken hep mırıldanırım-La la la la... Salieri, söyle doğru mu? Gerçek mi Beaumarchais'nin birini zehirlediği?

SALIERI

Kabına sığmaz neşesi Kaldırmazdı o tür bir hileyi.

MOZART

O da bir dâhi demek,

Senle ben gibi. Dehayla fesat

Elele gitmez. Değil mi?

SALIERI Öyle mi sence?

(Kendi kendine) Şimdi...

Zehri Mozart'ın bardağına boşaltır. içelim hadi.

MOZART

Sağlığına, dostum:46

Bizi birleştiren başa-Mozart ve Salieri'ye Uyumdan doğma kardeşlere.

içer. SALIERI

Kaldırmadım kadehimi.

Dur-dur bir dakika... Daha ben

Dinle, Salieri,

MOZART (Peçetesini masaya atarak)

Yeter - tamam. Piyanoya doğru gider.

işte bizim Requiem.

(Çalar.) Ağlıyor musun yoksa?

SALIERI

Bu gözyaşlarını

Tatmamıştım önceden: sevinç ve acı kaplıyor içimi, Sanki üzücü bir görevi

tamamlamışım Sanki ondurucu bir bıçak temizlemiş kökünden Yangısı azmış bir bacağı.

Mozart dostum, Aldırma bu göz yaşlarına... Dahası, yalvarırım sana, Sürdür çalmayı şu an, müzikle doldur içimi...

MOZART

Keşke herkes böylesine algılasaydı Uyumun gücünü! Ama yoo çünkü o zaman dünya Bana mısın demezdi temel gereksinimlere; Sanat özgürlüğünün ardına düşerdi herkes

Biz mutlu seçkin aylaklar bir avucuz iyi ki, Yararı küçümseyen, kibirli güzellik keşişleri

Di mi? -keyifsizim biraz- gidip yatayım.

iyi geceler sana!

SALIERI

iyi geceler.

(Tek basınadır)

Bundan böyle uzun uyuyacaksın Mozart!

Haklı mı acaba? Deha ile fesat Elele gitmezmiş güya; Dahi değilim ben... Doğru değil.

Buonarotti desek sözgelimi; Basit bir mahalle dedikodusu muydu-yoksa Vatikan'ı

yaratan da bir katil değil miydi?Taştan Konuk

LEPORELLO: O statua gentilissima Del gran' Commendatore!.. ...Alı, Padrone!

Don Giovanni

SAHNE

Don Juan ile Leporello

DONJUAN

Hava kararmadan mola verelim. Madrid'teyiz, sonunda! Yakında bu sokaklarda

gezineceğim yine. Şapkamı kaşlarıma devirip, bıyığımı pelerine gizleyip. Ne dersin? Bir

tanıyan çıkar mı beni?

LEPORELLO

Kolay iş değil Don Juan'ı tanımak! Yığınla benzeri dolaşiyor ortalıkta!

DONJUAN Peki kim tanıyabilir sence?

Sahi mi?

LEPORELLO

Rastladığımız ilk bekçi, Sarhoş kemancı, sokaktaki çingene kızı-Sizin gibi pervasız bir şövalye belki, Kılıç tuttuğu kolu ustalıklarla gizleyen.

DON JUAN

Tanınsam da büyük dert değil. Kralla karşılaşmayayım yeter-yoksa52

I

Korktuğum kimse yok Madrid'te.

LEPORELLO

Bakın- Kral nasılsa öğrenecek yarın Don Juan'ın izinsiz döndüğünü: Ne yapacak o zaman?

DON JUAN

Geri yollar yine.

Kafamın uçurulacağını hiç sanmam. Devlet'e ihanetle suçlanmıyorum: Kral, sürgüne gönderirken de seviyordu beni-Yalnızca ölünün ailesinden kurtarmak istedi.

LEPORELLO

iyi ya, siz de güveni seçmeliydiniz!

DON JUAN

Yapma,

Sıkıntıdan patlıyordum orada. Ne halk ama-Ne tatil beldesi! Gök desen- sırf duman!

Hele kadınlar! Yoo budala Leporello, Öleceğimi bilsem, en çirkin Endülüs köylüsünü Değişmem oranın bütün dilberlerine. Başta Gözümü boyadılar - derin mavi gözleri, solgun Tenleri, uysallıkları - açıkçası, farklılıklarıyla. Şükürler olsun, çabuk kavradım, metelik etmezler-Ruhsuz yaratıklar, taş bebekler, Sıra bizim dilberlerde!.. Burayı tanıdın mı?

LEPORELLO

Tabii- Aziz Antoin manastırı, sık sık Uğrardınız: nasıl unutabilirim ki? Korudaki atlarla uğraşmak bana düşerdi,

Nankör bir iş, inanın, siz çok daha Hoş vakit geçirirdiniz benden.

DON JUAN

(düşünceli)

Zavallı Inez!

Yaşamıyor artık... Nasıl severdim onu!

LEPORELLO

Evet,

Kara gözlü Inez, anımsıyorum. Üç ay Sürmüştü- kılıpayı sıyırtmıştınız beladan!

DON JUAN

Ah o Temmuz akşamları... Garip bir biçimde Çekerdi beni, hüznü gözleri, solgun dudakları Sen pek güzel bulmazdın onu galiba. Ne tuhaf... Gerçekten de güzel denemezdi Ona, hem de hiç. Yalnız gözleri. O gözler. Ah, onun bakışı gibi bir bakış görmemiştim daha önce. Bir de sesi, Bir hastanın sesi gibi titrek ve zayıf Kocasını da alçağın, zorbanın tekiymiş, Öğrendiğimde iş işten geçmişti... Zavallı Inez!

LEPORELLO Ne yani? Başka kadınlar oldu ondan sonra.

DONJUAN

LEPORELLO Yaşadığımız sürece daha başkaları da54

Olacak doğru.

Laura!

DONJUAN

LEPORELLO Madrid'te olduğumuza göre - kim şimdi?

DON JUAN

Hemen arayacağım onu.

LEPORELLO

Ha şöyle!

DONJUAN Kimse varsa- doğru pencereye.

LEPORELLO

Size yakışan da bu. Keyfimize bakalım. Unutalım ölüleri. Bakın, biri geliyor karşıdan.

Bir rahip girer. RAHİP

Onun gelme saati. Kim var orada? Dona Anna ailesinden misiniz?

LEPORELLO Yok canım, biz yürüyüşe çıkmıştık da.

DON JUAN Kim bu beklediğiniz? RAHİP

Söyleyin bize-

Dona Anna tabii; Kocasının mezarı şuracıkta.

DON JUAN

Dona Anna

De Solva olmasın? Komutan'ın karısı, Kim öldürmüştü onu... Çıkaramıyorum şimdi.,

RAHİP

Tanrı tanımaz, kanı bozuğun biri, Don Juan.

LEPORELLO

Demek öyle! Don Juan'ın ünü Manastırları bile tutmuş anlaşılan-Din adamları övgüler düzüyor ona.

Utanç bilmez,

RAHİP

Tanır mısınız onu?

LEPORELLO

Yüzünü bile görmedim. Neredeymiş şimdi?

RAHİP

Sürgünde.

LEPORELLO

Tanrı'ya şükür. Ne kadar uzakta olsa, o kadar iyi. Hovardanın gözünün yaşına bakmayacaksın! Asacaksın!

DON JUAN Ne biçim kara çalma —

LEPORELLO

5556

Susun! Özellikle öyle söyledim...

DONJUAN Demek- Komutan burada gömülü?

RAHİP

:

Ne yazık ki. Dul karısının yaptırdığı Şu anıtın altında yatıyor; karısı, her gün Gelip yas tutar, dua eder kocasının ruhuna.

DON JUAN Bir duldan beklenmez ya! Güzel kadın mı bari?

RAHİP

Kadın çekiciliği ilgilendirmemen bir rahibi,

Ama yalan söylemek de günah; onun güzelliği karşısında Bir aziz bile elpençe durur.

DONJUAN

Komutan'ın kıskançlığı boşuna değilmiş. Dona Anna'sını kilit altında tutardı,

Hiçbirimiz göremezdik yüzünü. Neler verirdim. iki çift laf edebilmek uğruna onunla...

RAHİP

Sakın, Dona Anna erkeklerle asla konuşmaz.

DON JUAN Ya sizinle- peder?

RAHİP

O başka: Rahibim ben.

Ah, geldi işte.

Dona Anna girer. DONA ANNA izin verin gireyim, sayın peder.

RAHİP Derhal Senora: sizi bekliyordum.

Dona Anna, rahibi izler LEPORELLO

Nasıl bir kadın sizce?

Evet?

DON JUAN

Göremedim Çalılar arasında- yalnızca minik bir topuk .

LEPORELLO

Sizin için yeterli. Hızlı düşgücünüz, Sanatçının kaleminden ustadır, tamamlar resmi;

Nereden başladığınız önemli değildir: Ayak da olabilir kaş da.

DON JUAN

Dinle, Leporello Onu tanımakta kararlıyım.

LEPORELLO

Evet- kocayı kesip biçer ki dulun

Gözyaşlarını görsün. Böyledir benim efendim! Utanç nedir bilmez!

DONJUAN

Hava karardı. Ay doğmadan,

Gölgeleri ışığa boğmadan Madrid'e varmış oluruz.

57LEPORELLO

Bir ispanyol soylusu

Hırsız gibi beklesin geceyi aydan korksun! Ne boktan hayat bu! Bıktım usandım, Tanrım,
ne zaman kurtulacağım?

58

SAHNE II

Laura'nın evinde akşam yemeği.

BİRİNCİ KONUK

Hiç böyle kusursuz söylememiştin, Laura, Parçanın hakkını verdin doğrusu!

İKİNCİ KONUK Sanat diye buna derler!

ÜÇÜNCÜ KONUK

. ; •Ne güçlüydü yorumun!

LAURA

Evet iyiydim, her sözcükte, her davranışta, Kendimi esine bıraktım bugün, belleğimin
tutsağı Değildi dudaklarımdan çıkanlar, yürektendi...

BİRİNCİ KONUK

Şu anda gözlerin ışıl ışıl, yanakların Parlıyor, tutku daha yerli yerinde-Durduk yerde
soğumasın, Laura: Hadi, bir şeyler söyle bize.

59

LAURA

Gitarımı verin.Şarkı söyler.

BÜTÜN KONUKLAR Bravo! Bravo! Müthiş! Olağanüstü!

BİRİNCİ KONUK

Güzel büyücü, çaldın kalplerimizi Yaşamın tadları denince, müziği Yalnızca aşk aşabilir;
o da ezgidir ya... Senin somurtkan Carlos bile canlandı- Bak.

İKİNCİ KONUK Ne güzel şarkı! Kiminmiş sözleri?

LAURA

Don Juan'ın.

DON CARLOS Don Juan'ın ha!

LAURA

Evet bir süre önce yazmıştı bunları Sadık dostum benim, hercai sevgilim.

DON CARLOS

Rezilin biridir Don Juan tepeden tırnağa, Sen de-sırılısıklam budalası.

LAURA

Ne o, çıldırдың mı?

Çağırayım da gör adamlarımı, şimdi, Uçursunlar beyzade ispanyol kafanı

DON CARLOS

(Ayağa kalkar.) Çağır tabii, canın istiyorsa.

BİRİNCİ KONUK

Lütfen Laura-

Kızmayın Don Carlos. Unuttu bir an-

LAURA

Juan'ın düelloda, hakkıyla defterini durduğunu' Mü kardeşinin? Nesi ayıptı bunun

Carlos?

DON CARLOS Parlamakla aptallık ettim.

LAURA

Ya! Ağzıyla söylüyor. Barışacağız demek.

DON CARLOS Bağışla beni Laura- anlaşana ;Bu ad huylandırıyor beni.

LAURA

Peki benim ne suçum var, sorarım, O ad dilime ara sıra takılıyorsa?

KONUKLAR

Öfkeni kanıtlaman gerekmiyor, Laura, Bir şarkı daha söyle bize.

LAURA

Peki,

iyi geceler niyetine. Hava karardı bile. Hangi şarkı olsun?.. Bir dakika.l

(Şarkıyı söyler) BİR AĞIZDAN

" Nefis! Harika!

62

LAURA

iyi geceler, beyler

KONUKLAR

iyi geceler, sevgili Laura.

Konuklar giderler. Laura, Don Carlos'u durdurur.

Hırçın Carlos! Kal benimle! hoşlanıyorum senden; Sövgülerinle Juan'ı anımsattın bana,

Dişlerini gıcıdatışınla.

DON CARLOS

Don Juan... Tanrının şanslı kulu, Çok sevmiştin onu.

LAURA

Çok hem de.

DON CARLOS

Ya şimdi?

LAURA

Şu anda mı? Yoo iki kişiyi birden sevemem. Şimdi seni.

DON CARLOS

Söylesene Laura-kaç yaşındasın? .

LAURA

On sekiz.

DON CARLOS

Gençsin... beş altı yıl sürer bu gençlik. Bir altı yıl daha erkekler üşüşür çevrene; Över, okşar armağana boğarlar seni, Gönlünü çelmeye çalışırlar serenadlarla, Gece kuytuda birbirlerini haklarlar uğruna. Ama gençlik bitti mi, çukura kaçacak gözlerin, Kırışacak şu gözkapakları, şu saça ak düşecek; İhtiyarladığını gördüklerinde- ya o zaman?

LAURA

O zaman ne?

Neler söylüyorsun? Nerden çıktı şimdi?

Hep bunlar mı düşünüyor aklına?

Balkona çıkalım hadi. Gökyüzü

Pırıl pırıl; hava yumuşak, durgun- akşam

Limonla defnenin kokusunu getiriyor-,

Ay, ışığıyla yıkıyor kopkoyu laciverdi-

Bekçi haykırıyor uzaktan: 'Sakin bir gece!'

Oysa ta kuzeyde bir yerde -Paris'te-

Belki fırtına bulutlarıyla kaplıdır gök.

Yağmur yanıyor, sert bir rüzgâr... Bize ne?

Hadi sevgili Carlos'um, emrediyorum-gülümse!

DON CARLOS Tatlı şeytan seni!

Kapı vurulur. DON JUAN

Laura! Gelsene!

63(Şarkıyı söyler) biR AĞIZDAN

Nefis! Harika!

62

LAURA

iyi geceler, beyler

KONUKLAR

iyi geceler, sevgili Laura.

Konuklar giderler. Laura, Don Carlos'u durdurur.

Hırçın Carlos! Kal benimle! hoşlanıyorum senden; Sövgülerinle Juan'ı anımsattın bana,

Dişlerini gıcıdatışınla.

DON CARLOS

Don Juan... Tanrının şanslı kulu, Çok sevmiştin onu.

LAURA

Çok hem de.

DON CARLOS

Ya şimdi?

LAURA

Şu anda mı? Yoo iki kişiyi birden sevemem. Şimdi seni.

DON CARLOS.

Söylesene Laura-kaç yaşındasın?

LAURA

On sekiz.

DON CARLOS

Gençsin... beş altı yıl sürer bu gençlik. Bir altı yıl daha erkekler üşüşür çevrene; Över, okşar armağana boğarlar seni, Gönلünü çelmeye çalışırlar serenadlarla, Gece kuytuda birbirlerini haklarlar uğruna. Ama gençlik bitti mi, çukura kaçacak gözlerin, Kırışacak şu gözkapakları, şu saçta ak düşecek; İhtiyarladığını gördüklerinde- ya o zaman?

LAURA

O zaman ne?

Neler söylüyorsun? Nerden çıktı şimdi?

Hep bunlar mı düşüyor aklına?

Balkona çıkalım hadi. Gökyüzü

Pırıl pırıl; hava yumuşak, durgun- akşam

Limonla defnenin kokusunu getiriyor-,

Ay, ışığıyla yıkıyor kopkoyu laciverdi-

Bekçi haykırıyor uzaktan: 'Sakin bir gece!'

Oysa ta kuzeyde bir yerde -Paris'te-

Belki fırtına bulutlarıyla kaplıdır gök.

Yağmur yağıyordur, sert bir rüzgâr... Bize ne?

Hadi sevgili Carlos'um, emrediyorum-gülümse!

DON CARLOS Tatlı şeytan seni!

Kapı vurulur. DON JUAN

Laura! Gelsene!

6366

Yerde yatan gövdeyi inceler. Yaşıyor ha!.. Kılıcı kalbine saplamışsın, lanet, olsun! Ta dibine kadar- şu üçgen yara da kanamıyor. Soluk almıyor artık. Buna ne diyeceksin?

DON JUAN Belayı kendi aradı.

LAURA

Aynı hikâye.

Tam benim Don Juan'ım: hep muzırlık peşinde Ama biç suçlu değil... Ne zaman geldin?

DON JUAN Bu akşam, gizlice -Daha affedilmedim.

LAURA

Madrid'e gelir gelmez Laura'yı özledin ha? Çok dokunaklı doğrusu. Yalan atma!

Geçerken Evi gördün, tanıdın, o kadar.

DON JUAN

Sevgili Laura,

Leporello'ya sor istersen.

Kent dışında kalıyorum- felaket bir han... Madrid'teysem, Laura uğruna.

Laura'yı öper.

LAURA

Canım benim!.. Dur. bir dakika -ceset! Ceset ne olacak?

Pelerinime sarıp götürürüm

Bir kavşağa ativeririm onu.

LAURA

Çok dikkatli ol Kimse görmesin. Biraz önce Gelmedin iyi ki! Dostların Yemekteydiler burada -demin Gittiler, O sırada gelseydin!

Çoktandır aşık mısın ona?

LAURA Kimi soruyorsun? Ne hakla!

DON JUAN

Konuş bakalım-

Aklına esip kaç kere aldattın

Sürgüne gönderilmiş sevgilini?

LAURA

Ya sen, pis hovarda?

DON JUAN Anlat... Neyse, sonra konuşuruz bunu.

67

DON JUAN Şimdilik dursun. Tan ağarmadanSAHNE III

Komutan 'ın mezarı

DON JUAN işler yolunda. Don Carlos'u öldürmek Bahtsızlığından sonra, rahip kimliğiyle Sığındığım bu manastırda, her gün görebiliyorum Alımlı dolu, buna karşılık o

da 68 Sanırım varlığımın farkında. Şimdiye kadar

Beylik nezaket. Yetti artık: Bugün Konuşmayı deneyeceğim onunla, Söze nasıl girsem?

'Cüretimi bağışlayın'... 'Lütfen, Senora'... Amma saçma! Ne geçerse -içimden, onu

söylerim, bir aşk şarkısı Yaratırım anında. Nerdeyse gelir. Komutan. Onsuz sıkılıyor

anladığım kadarıyla. Heykele bakarsan, adam bir dev! Ne omuzlar! Herkül sanki! Oysa

sağken

Ufak tefek bir adamdı rahmetli;

Parmak ucunda erişemezdi şu heykelin burnuna. Escorial'ın arkasında buluştuğumuz
gün Bana bir saldırdı, kılıcıma bir hamle, derken
Çivilenmiş yusufçuk gibi çakıldı,
Cesurdu yine de, gururlu, kararlı... Ah! işte bizimki geliyor.

DonaAnna girer

DONA ANNA

Rahip buradaymış. Peder, Korkarım böldüm düşüncelerinizi-Özür dilerim.

DON JUAN

Asıl ben özür dilemeliyim Sizden Senora. Korkarım, engelliyorum, Acınızın dışa
vurulmasını açıkça.

DONA ANNA

Hayır,

Benim acım derinlerde, sizin yanınızda ancak Cennete erişebilir duacıklarım-Peder,
Yalvarırım sesinizle katlim bana.

DON JUAN

Ben... mi dua edeceğim Dona Anna'yla birlikte! Ne haddime! Lekeli dudaklarım nasıl
mırıldanır O saf dualarınızı- Bana düşen, saygıyla gözlemek Başınızı hafifçe eğip.
simsiyah saçlarınızı Karbeyaz mermere döküşünüzü- o an Bir melek gizlice geliyor bu
mezara. Ve ben coşup kabaran yüreğimde Dua bulamayınca, düşünüyorum, ne
yamanmış. Buz gibi mermeri cennetin soluğuyla Böylesine ılınan, aşkın gözyaşlarıyla
Böylesine yıkanan o kulun talihi...

DONA ANNA

Ne tuhaf

Şeyler söylüyorsunuz!70

DON JUAN

Senora?

DONA ANNA

Unuttunuz galiba.

DON JUAN

Neyi?

Günahkâr çığılığı buraya yakışmayan Zavallı bir rahip olduğumu mu?

DONA ANNA

Şey ben... Anlamamışımı...

DON JUAN

Biliyorsunuz pekâlâ!

Biliyorsunuz,

DONA ANNA

Neyi?

DON JUAN

Rahip falan olmadığımı-

Dizlerinize kapanıyorum, bağışlayın.

DONA ANNA Tanrım, bağışla! Kalkın, yalvarırım... Kimsiniz?

DON JUAN

Uğursuz bir tutkunun umutsuz kurbanı.

DONA ANNA Tanrım! üstelik mezar başında ediyorsunuz bu sözleri!

Gidin burdan.

DON JUAN

Bir dakikanızı alacağım. Dona Anna.

DONA ANNA

Ya bir gelen olursa!

DON JUAN

Kapılar kapandı. Bir dakikacık!

DONA ANNA Peki- ne istiyorsunuz benden?

DON JUAN

Bırakın da öleyim .:

Şu an dizlerinizin dibinde- bırakın da

Kutsal saydığınız toprağa karışmasın toprağım, -Ötede yatayım -kapıdaki kemerin altında-Geçerken. nasılsa taşıma değer usul adımlarınız Giysini?, belki, bu soylu mezara geldiğinizde Saçlarınızı döküp yas tutmaya.

DONA ANNA

Delisini?, siz!

DON JUAN

Ölümü dilemek mi delilik, Dona Anna? Deli olsaydım, yaşama tutunmayı dilerdim, Aşkın merhemini sürmek için yüreğinize; Deli olsaydım, pencerenizin altında beklerdim Gecelerce, seranaddan uyku girmezdi gözünüze;.. Deli olsaydım, önünüze atardım kendimi-Gizlenip sessizce acı çekmezdim... . . '72

DONA ANNA

Sessizce dediğiniz

Bu mu?

DON JUAN

İnanın, Dona Anna, yazgının oyununa Çıkıp geldim sığınağımdan- yoksa
Öğrenemeyecektiniz acıklı sırrımı.

DONA ANNA Çoktandır âşık mısınız bana?

DON JUAN

Çoktan mı. yenilerde mi-Bilemem. Ama bu aşk başladı başlıyalı Geçen her arım değerini
öğrendim, Mutluluk denenin anlamını da.

DONA ANNA Gözü-kara birisiniz... Gidin.

DON JUAN

Gözü -kafa mı?

DONA ANNA

Korkuyorum.

Söylediklerinizden.

DON JUAN

Susarım öyleyse: lütfen kovmayın

Sizi görmekten başka mutluluk tanımayanı.

Büyük umutlar beslemiyorum, hiçbir şey

istemiyorum, ama ille de yaşayacaksam

Görmeliyim sizi.

-

DONA ANNA

Gidin-yeri değil burası Bu tür konuşmaların. Evime gelin Yarın akşam. Söz verin, saygılı
olacaksınız, Bekleyeceğim sizi; çok erken gelmeyin. Kapımı çalan pek yok da Dul
kalalıberi...

DON JUAN

Aziz Dona Anna!

Dilerim, cömert Tanrı yüreğinize su serper, Sizin şu zavallı yüreğe serptiğiniz gibi.

DONA ANNA

Hadi artık.

DON JUAN

Bir dakikacık daha -yalvarırım.

Anlaşılan

Ben gideceğim... dua etmeyecek kadar Karıştı kafam uçarı sözlerinizle; Nicedir, nicedir unutmuştum bunları-Yarın, bekleyeceğim sizi.

DON JUAN

Olamaz, inanmam, Bahtım birden yüzüme gülecek ha!.. Yarın sizi göreceğim: Hem de gizlisiz saklısız, Başka bir yerde!

7374

DONA ANNA Yarın, yarın evet, Adınız neydi?

DON JUAN

Diego de Calvado.

DONA ANNA Görüşürüz, Don Diego.

Çıkar.

DON JUAN

Leporello!

Leporello girer,

LEPORELLO

Buyurun efendim?

DON JUAN

Ah sevgili Leporello!

Kabıma sığamıyorum! 'Yarın akşam' Yarın, Leporello!— 'Çok erken gelmeyin... Git. hazırlan hadi...

LEPORELLO

Demek Dona Anna'yla konuştunuz? O gönlünüzü aldı... siz onu kutsadınız?

DON JUAN

Hayır Leporello -bir çağrı aldım!

Düşün-ondan bir çağrı!

LEPORELLO

Çağrı ha!

Dul değil mi! Hepsi birbirinin eşi.

DON JUAN

Ah mutluluk! Şakımak geliyor içimden, dünyayı kucaklamak!

LEPORELLO Peki, Komutan ne diyecek bu işe?

DON JUAN

Kıskanır mı sence? Hiç sanmam; Ölünce durulmuştur delişmenliği,

LEPORELLO O kadarını bilemem: heykeline bakın.

DON JUAN

Ne varmış?:

LEPORELLO

Sanki öfkeyle süzüyor sizi.

DON JUAN

Git de rica et, Leporello, Yarın akşam bana bir uğrasın-Yani Dona Anna'ya.

LEPORELLO

Heykele rica mı!

Niyeymiş o?

DON JUAN

Laf olsun diye değil herhalde-76

Sor bakalım, yarın akşam gelebilir miymiş Dona Anna'nın evine -ama çok erken olmasın-Nöbet tutabilir miymiş kapının dışında?

LEPORELLO Dikkat edin bence!

DoN JUAN

Sen git sor.

Kimle şakalaştığınıza.

LEPORELLO

Şey ben...

DON JUAN

Hadisene.

LEPORELLO Ey kusursuz, görkemli heykel, size —

Naçizane soruyor efendim Don Juan, Gelebilir miydiniz... Yoo — ödüm kopuyor!

DON JUAN

Ödle! Azıcık beklesene...

LEPORELLO

Yoo olmaz — Şimdi soracağım.

Efendim Don Juan, gelebilir misiniz diyor

Yarın akşam dul eşinizin evine,

Ayrıca dikilip kapının önünde... falan...

Heykel, başıyla evet der.

DON JUAN

Ne oluyor?

LEPORELLO Sonumuz geldi!

DON JUAN

Bir şey mi var?

LEPORELLO (Başını sallayarak)

DON JUAN Neden sallıyorsun başım?

Şey... heykel!

LEPORELLO

DON JUAN

Heykel salladı da!

Sersem!

LEPORELLO Siz konuşsanız onunla.

DON JUAN

Beni izle, tabansız.

(Heykele bakarak)

Sayın Komutanım, yarın akşam buyurunuz Dul eşinizin evine — orada olacağım —

Kapının dışında nöbet tutar mısınız? Geleceksiniz, değil mi?

(Heykel, yine başını sallar.)

Başını sallıyor bu heykel!

77LEPORELLO

DON JUAN

Gördünüz...

Tüyelim!

78

SAHNE IV

Dona Atina'nın evinde bir oda. Don Juan ile Dona Anna girerler.

DONAANNA

Sizi ağırlamaya hazırım. Don Diego; Ama korkarım, bir dulun kasvetli konuşması
Sıkacak sizi. Yası atamadım; Nisan gibi Yaşlarla gülücükler içice. Neden susuyorsunuz?

DON JUAN

Sevinçten dilim bağlandı sanırım; Dona Anna'yla başbaşayım, burada. Talihi ölünün
mezarında değil — Sizi ilk görüşüm bu, diz çökmemiş olarak Mermerden eşinizin
önünde.

DONA ANNA

Demek kıskançlık Mezarda da bırakmıyor kocamın peşini, Don Diego?

DON JUAN

Kıskanmak bana düşmez. Onu siz seçtiniz.

79

Hayır,80

Don Alvaro'ya annem verdi beni. Zengin bir adamdı Alvaro.

DON JUAN

Ayrıca talihli!

Bomboş hazineler açmış bir tanrıçanın önüne. Bu yüzden de Cennet keyfi sürüyor hâlâ!

Ah tik ben görseydim sizi — ne büyük zevkle Ünümü, servetimi, her şeyimi sererdim

Ayaklarınıza, tatlı bir bakış uğruna; Başım üstüne olurdu kutsal emriniz, Bir

bakışta okurdum esintilerinizi. Hepsini önceden sezdim, yeter ki Kesintisiz, büyülü bir an olsun yaşamınız... Ama Ne yazık ki, tam tersiymiş yazgım!

DONAANNA

Susun lütfen; günah işliyorum Dün Diego, Sözlerinizi dinlemekle — asla sevemem sizi. Bir dul, Ölene kadar sadık kalmalı eşine. Bilseydiniz, nasıl severdi beni Alvaro! Yoo, Alvaro olsa, kulağını tıkardı kuşkusuz Bir kadının aşk itiraflarına Karısının ölümünden sonra: sonuna kadar Bağlı kalırdı evlilik yeminine.

DON JUAN

Acı çektirmeyin bana Kocanızdan söz ederek, Dona Anna. Yeterince çektirdiniz zaten, bu cezayı Kendim isledim belki de.

DONA ANNA

Nasıl olur?

Sizin kutsal bağlarınız yok anlaşılın; dürüst Bir aşk besliyorsunuz bana. Cennet katında

—

DON JUAN

Size karşı dürüst mü! Hey Tanrım!

Beni kandırduğınızı düşünemiyorum-

Ne tuhaf.Don Diego;

DONA ANNA . Yanlış mı

DON JUAN

Bir şey diyemem.

DONA ANNA Ama açıklamınızı istiyorum,

DON JUAN

Hayır, yapamam.

DONA ANNA

isteğime boyun eğmek bu mu! Ne demiştiniz? Klem olacaktınız sözümona!

Kızdırıyorsunuz beni. Diego — açıklayın; Neler çevirdiniz arkamdan?

DON JUAN

Söyleseydim,

lnceye kadar benden nefret ederdiniz.

DONA ANNA

Etmeyeceğim

Hemen, şu an bağışlayacağım sizi — bilmem Gerekıyor nk.

81

82

DON JUAN

Ama böylesine kara. lmcl bir sırrı ğrenmemeniz bence en iyisi.

DONA ANNA

Acı ektiriyorsunuz bana. Kara ve ölümcül bir sır mı? Neymiş o? Ne Zararınız dokunabilir bana? Sizi tanımam — Düşmanlarını da yok... Bir kişi dışında: Kocamı öldüren adam.

DON JUAN

(Kendi kendine)

attı aydınlanma anı! (Dona Anna ya)

Sleyin bana: şu zavallı, bahtsız Don Juan — Herhalde tanıyordunuz onu?

DONA ANNA

Yüzünü hi grmedim.

DON JUAN

Kin mi besliyorsunuz ona?

DONA ANNA

Tanrı bilir ya, Don Diego. sanırım Unutturmaya çalışıyorsunuz sorumu..Emrediyorum.

DON JUAN Şu anda karşınıza çıksaydı...

DONA ANNA

Hançerimi çekip

Saplardım hainin yüreğine.

Çekin hançerinizi hadi —

Yüreğim emrinizde.

DONA ANNA

Don Diego!

DON JUAN .

Don Juan'ım ben.

Kocanızı öldürdüm evet, hiç De pişman değilim.

Neler duyuyorum?

DONA ANNA Yalan söylüyorsunuz.

DON JUAN

DONA ANNA Olamaz, hayır, hayır!

DON JUAN Ben Don Juan'ım ve size aşığım.

DONA ANNA

(Yere yığılır) Şey... Başım dönüyor... Neredeyim?

DON JUAN

Dona Anna!

Neyiniz var? Kalkın — toparlanın — Don Diego Köleniz, ayaklarınıza kapanıyor

bakın.DONA ANNA

(Bitkin bir sesle) Can düşmanınızdır benim Elimden aldınız..,

Bırakın beni lütfen!

neyim varsa

DON JUAN

Eşsiz yaratık! Bedelini ödemeye hazırım: şurada Dizlerinin dibindeyken ver kararını — Senin için yaşayayım mı, öleyim mi...

DONA ANNA

Bu, Don Juan işte.

DON JUAN

Don Juan'ı size. hiç kuşkusuz, acımasız Bir canavar olarak tanıtmışlar — Dona Anna.

Belki, hepten yalan değildir dedikleri;

Belki, zorlanıp yorgun düşmüş bir vicdanda Kötülük ağır basar az da olsa. Uzun bir süre,

Örnek bir çömeziydim Sefahat'in: Ah, Dona Anna. sizi göreliberi iliklerime kadar değiştim

— size duyduğum aşkla Erdeme aşık oldum ve neden sonra Titreyen dizlerimle eğiliyorum önünde.

DONA ANNA

Don Juan'ın güzel konuştuğu biliniyor; ayrıca Hınzır bir ayartıcıymış. duyduğum kadarıyla.

Amansız bir çapkınmış — şeytanın ta kendisi. Kaç zavallı kadını düşürdünüz ağınıza?

DON JUAN ' Şimdiye kadar hiçbirini sevmedim ki.

DONA ANNA

Sevdiği ilk kadın mıyım sizce? Bende yeni bir kurban aramıyor mu?

Yani Don Juan'ın

DON JUAN

Aklımdan sizi kandırmak geçseydi, Açıkça çıkar mıydım karşınıza, hele siz Adımı duymaya katlanamazken? Bu mu hile?

DONA ANNA

Kim tanır sizi - kimbilir?.. Ne cesaretle Geldiniz buraya? Biri tanışa — ölüm kesin.

DON JUAN

Ölüm ne ki? Sizinle geçecek tatlı bir saate Yüksünmeden verirdim ömrümü.

DONAANNA

Her şeyi Göze almışsınız —nasıl çıkacaksınız görünmeden?

DON JUAN

(Onun ellerim öperek)

Demek zavallı Don Juan'ın yaşamı umrunuzda! Demek Dona Anna'nın kutsal ruhu, kin

Filan beslemiyor bana?

Keşke besleyebilseydim!

Ayrılmalıyız artık.86

Bilemem:

DON JUAN Bir daha ne zaman buluşuruz?

DONAANNA

DON JUAN Yarın mı desek?

DONA ANNA

Nerede?

DON JUAN

Bu evde

DONAANNA Yufka yürekliyim, çok hem.

DON JUAN

Bir af Öpücüğü.

DONA ANNA Buradan gitmeniz gerek.

DON JUAN

Şöyle serin, soğuk biröpücük..

DONA ANNA

Nasılda üsteliyorsunuz! — Peki, peki. Kapıyı çalan kim?.. Saklan, Don Juan.

DON JUAN Elveda sevgilim.

Çıkar, koşarak geri döner. Ah!

DONAANNA

O da ne? Ah!..

Komutanın heykeli girer. Dona Anna bayılır.

HEYKEL Çağrınıza uyup geldim.

DON JUAN

Tanrım, bağışını eksik etme üstümüzden!

HEYKEL Tiril tiril titriyor Don Juan.

Rahat bırak onu. Her şey bitti.

87

DON JUAN

Yoo — geldiğinize sevindim.

HEYKEL Elini ver bana.

DON JUAN

Taş el. nasıl da kenetleniyor avucuma! Bırak beni, koyver — bırak elimi... Ölüyorum —

Sonum geldi — Ah Dona Anna!

Don Juan ile Heykel, belirsizliğe gömülürler.Veba Sırasında Şölen

Wilson 'un tragedyası Veba Kenti'den

Bir sokak, Bardaklarla tepeleme dolu bir sofraya. Kadınla erkekli içenler kalabalığı.

DELİKANLI

Şimdi, hepimizin tanıdığı birini anmak için kalkıyorum ayağa, soylu Efendim, O ki kıvrak zekâsı, nükleleriyle, Şakacılığı, derin gözlemleriyle

(Canevinden vururdu bizi)

Nasıl şenlendirirdi soframızı, şimdilerde

En parlak aydınlara çöken karanlığını Konuğumuz Veba'nın. kovardı yüreklerden. Daha iki gün önce, öykülerine alkış tutarken Olur mu bu eğlenti sırasında

Jackson'ı anmamak! iskemlesi şuracıkta Bomboş duruyor, dönmesini bekliyor sanki, Coşkun haz —adamının, oysa o Yeraltının soğuk dünyasında yatıyor şimdi...

Bundan böyle parlak sözleri, ölülerin

••••

Toprağına seslense de, çoğumuz sağız daha, Gerek yok karalar bağlamamıza; öyleyse

Çınlayan kadehlerle, neşeyle, Hep birlikte içelim anısına Aramızdaymış gibi.

ŞENLİĞİN EFENDİSİ ilk ölen oydu içimizden. Hayır, sessizce içelim anısına.

DELİKANLI

Peki öyleyse, sessizce!

Sessizce kadeh kaldırıyorlar

91ŞENLİĞİN EFENDİSİ

Sesin, sevgili Mary, sizin türkülerin Yabanıl kusursuzluğunu iletiyor bize; Bir şarkı söyle, hüznü, usul olsun, sonra . Şenliğe doğru koş. doludizgin, Düşlerden günlük dünyaya geçercesine,

MARY

(Şarkısını söyler)

Bu ülkede bir zamanlar

Ne verimliymiş toprak;

O günlerde Pazarları

Dolarmış kutsal tapınak;

Kalabalık dersliklerde

Geçilmezmiş civıltıdan,

Parıldarmış tarlalarda

işlek orak, işlek tırpan.

Şimdiyse bomboş kilise;

Dersliklere yok uğrayan;

Karanlık kuru ıpissız;

Rüzgâra savrulmuş ürün;

Kül olmuş yapılar gibi

uğursuz sokaklar, tek tek;

Her şey sessiz, her şey suskun

Obur tabutu saymazsak Omuzlarda, hep ölüler; Ya sağların çığlıkları; Huzur içinde

yatsınlar Bunu çok görmesin Tanrı. Kalmıyor ki gömecek yer; Günün taze ölüleri Safları

sıklaştırıyor

Ürkütülmüş sürü gibi.

Baharda, kara toprağa

Genç yaşta girmekse yazgım

Unutma, tek sevincimdin.

Bir zamanlarki sevgilim,
Yakınıma gelme n'olur,
Dokunma Jenny'ne sakın,
Öpme ölü dudakları,Beni uğurla uzaktan.
Sonra çek git buralardan;Arayan sığınak bulur,
Bakarsın çektiğin acı Zaman geçtikçe azalır.
Ama Veba biter bitmez
Bul mezarımın yerini;
Cennetin kapılarında Tutacak sözünü Jenny.

ŞENLİĞİN EFENDİSİ Teşekkürler Mary, bu acıklı şarkı için! Anlaşılan, çok eskiden
yoklamış Veba Sizin ilin dağını - tepesini, bugün O yaban cennette çağılayan
ırmaklardan Acı ağıt sesleri yükselir olmuş; Cesuru ve güzeli alıp götürən O yıldan kalan
tek silik anı. şu yalın, Acı-tatlı türkülerde... Bu ezgi Yüreğe işliyor düpedüz- başka hiçbir
şey Böylesine ağulayamaz bir şenliği!

MARY

Keşke kimseler duyınasaydı sesimi Yoksul evimdeki ana -babamdan başka!

93Bayılırlardı Mary'ciğin şarkılarına;

Seslin, sanki bizim eşikten erişiyor şimdi-0 kızın sesi çok daha tatlıydı; saf Bir yüreğin
sesi...

LOUISA

Modası geçmiş bir türkü! Ama bazı safdiller günümüzde de, aşırı duyarlı Kadının yaş
dökmesine, gelsin desteksiz övgüler! Kız, yaşlı gözlerini dayanılmaz sanıyor Besbelli
-ama tam şu anda Gülmek gelseydi aklına, gülücükler saçardı. Walsingham. içli kuzey
dilberlerini övüyor ya-Bir ağıt tutturuyor hemen. Nefret ediyorum Şu sarı iskoç,

saçlarından!

ŞENLİĞİN EFENDİSİ

Durun! Bir dakika-Tekerlek sesleri duyuyorum.

Bir Zenci'nin sürdüğü, ceset yığılı bir araba geçer.

Louise - bayılmış ha -

Konuşmasını duyan, erkek ruhlu sanırdı onu. Sertler, uysallardan daha zayıf oluyor anlaşılın, Rezil korkunun yuvası da tutkulu yüreklerde! Mary, yüzüne biraz su serp onun.

MARY

Gel tasamın, utancımın kardeşi,

Şöyle yaslan göğsüme.

LOUISA (ayılarak)

Kara yüzlü, ak gözlü bir ifrit Arabadan el etti bana. cesetler üstüsteydi,

Dili, tüylerimi ürpetti... Bir düş müydü?

Ölü arabası gerçekten geçti mi?

DELİKANLI

Kendine gel, Louisa!

Her ne kadar yalnız bizimse de bu sokak. Ölümün tırpanından kaçıp sığındığımız,

Kaygısızca yeyip içtiğimiz - o araba geçecek Ne zaman isterse, bırakacağız geçsin!

Hadi Walsingham, kavgalara son vermek adına. Ayrıca kadın -bayılmalarına- bir şarkı,

n'olur! Şöyle gür, canlı bir şarkı söyle lütfen, Mızımız iskoç hüznü yetti artık-Gümbür

gümbür bir Baküs şarkısı olsun Fıskırsın kadehlerin köpüğünden.

ŞENLİĞİN EFENDİSİ

O şarkıları bilmem;

Veba'yı kutlayan bir şarkı söyleyeceğim-Dün yazdım, ayrıldığımızda. Uyaklı yazmaya can atıyordum nedense, Daha önce tadmadığım bir duygu! Dinleyin: Şarkıya nasıl uygun düşüyor boğuk sesim.

BİR AĞIZDAN

Veba'yı kutlayan bir şarkı ha! Dinleyelim! Veba'yı kutlayan şarkı! Aferin!

ŞENLİĞİN EFENDİSİ

(Şarkıyı söyler) Koca Kış bir davranıp da

Üstümüze savurursa

ilkel silahlarını, tipi, kar, buz-

Onu şenlikle esrik karşılarız.

9596

Ordusuyla kara Ece

Övünüyor gündüz gece,

Çaldığı ölülerden gelip aşka... Ne gelir elden yakarmaktan başka?

; Dönsün Veba kapımızdan,

Kış da umut kessin bizden!

Hep içelim, kadehlerimiz kalksın

Kesin egemenliğine Veba'nın.

Kekre, yırtıcı bir tad var

Kızıştığında düşmanlar,

Uçurum, suların kara öfkesi, Kasırğa, Veba'nın keskin kokusu.

Bizleri sindiren neyse Ölümlüsün diye diye,

Bir kavrayabilsek onun özünü-

::

Sevinci buluruz, ölümsüzlüğü!

Gelsin Veba'ya övgüler-Gözdağına kim aldırır!

Hep içelim, taşsın kadehlerimiz, Tütsün buğusuyla Gül güzeli Kız!

ihthiyar bir rahip girer.

Şölen değil küfür bu! Tanrı'dan korkmazlar! Ne hakla bozarsınız ölümün yaydığı

sessizliği

Şenlikle, şarkılarla! Yakınlarını yitirenlerin, sapsarı Yüzleri ağıtları arasında Tanrı'ya

yakarırken ben- !•• Mezarlığın huzurunu kaçırıyor gürültü-patırtınız, •

Sarsılıyor kefensiz ölümlere serpiyen toprak! •

Dualarıyla kutsamasaydı ihtiyarlar o koskoca Toplu mezarı, bir şeytan sürüsü gelmiş

derdim, Yakalamış bir kafirin ruhunu, ta derinine

itmiş kara toprağın, alaylı kahkahalarla.

SESLER

Ne ustaca anlatıyor bize cehennemi! Yoluna ihtiyar, yoluna hadi!

RAHİP

Kesin, yalvarırım,

Bizim için can veren İsa adına;

Dönün bu günah yolundan, bir gün

Kavuşmayı umuyorsanız cennette yakınlarınıza-Evlerinize dağılın!

ŞENLİĞİN EFENDİSİ

Evlerimiz çok gamlı-Gençlik neşeyi sever oysa!

RAHİP,

Ey Walsingham...Üç hafta önce öpmüştün annenin cesedinin Ağıt yakarak kapanmıştın

üstüne... Cennette gözyaşı dökmüyor diyemezsin Oğlunun düzenlediği bu küfür
şenliğine, Çılgınca şarkılarla yükselen sesine, İç çekişleri arasında inanmışların? . Gel
benimle!

ŞENLİĞİN EFENDİSİ

Neden son vereceksin ki şölenimize? Seninle gelemem: beni burada tutan, Umutsuzluk,
geçmişin korkunç anıları, Yasa-tanımsızlığımın bilinci, Ve evimin karanlığından
duyduğum ürkü-Ele geçmemiş nazların özgünlüğü, Şu öpüşleri (Tanrı bağışlasın) o yitik
Ama o güzel yarattığın... Hayır, anamın ruhu Beni kıpırdatamaz yerimden -çok
geç-Çağırın sesini duyuyorum, beni kurtuluşa... Sana teşekkür borçluyum... Güle güle,
ihtiyar; Ardından gelecek varsa, lanet olsun ona!

SESLER

Aferin, bravo soylu Efendimize! Bak Peder, vaaz buna derler. Yoluna!

Matilda'nın aziz ruhu çağırıyor seni!

ŞENLİĞİN EFENDİSİ

(Kalkarak)

Andiç bakalım, şu buruşuk elini kaldırıp O suskun adın, sonsuza kadar, yattığı yerde
Kalacağına! Keşke gizleyebilseydim BU gösteriyi onun ölümsüz gözlerinden Beni saf,
gururlu, özgür sanırdı, cenneti Bulurdu kollarımda... Neyim ben şimdi? Sen ey ışığın
kutsal çocuğu, görüyorum, tahtın Düşkünlüğümün ulaşamayacağı ötelerde

KADIN SESİ Çılgın mı ne! Ölmüş karısını sayıklıyor!

ŞENLİĞİN EFENDİSİ

Peder, Tanrı aşkına, bırak beni!

RAHİP

Yüce Tanrı, bağışlasın seni Elveda oğlum.

Rahip çıkar. Şölen sürmektedir. Şenliğin Efendisi, derin düşüncelere dalmıştır

NOTLAR

100

Sayfa 13: Pinti Şövalye. Bitiriliş tarihi: 23 Ekim 1830. Sayfa 37: Mozart ve Salieri. Bitiriliş tarihi: 26 Ekim 1830. Sayfa 45: Şalteri: "Kabına sığmaz neşesi kaldırmazdı/0 tür bir hile" Sevil Berberi ile Figaro'nun Düğünü'nün yaratıcısı-nın siyasal yaşamı çok karmaşıktı.

Louis XV ve Louis XVI'ya gizli hizmetlerde bulundu. Devrim sırasında, Ulu-sal Güvenlik Örgütü adına çalıştı. Sürekli saf değişte- rerek canını kurtardı.

Sayfa 47: Salieri: "... Buonarotti..." Michelangelo'nun "Çarmıba-Gcriliş"i yaratırken, daha gerçekçi olabilme adına modelini öldürdüğü yolundaki söylentiye bir gönderme. Sayfa 49: Taştan Konuk. Bitiriliş tarihi: 4 Kasım 1830 Sayfa 60: Birinci Konuk: "Yaşamın tadları denince, müziği/Yalnızca aşk aşabilir: o da ezgidir ya..." Puşkin'in, 1828'de. Polon-yalı piyanist Szymanowska'nın bir albümüne yazdığı dizeler.

Sayfa 72: Don Juan: "Çoktan mı, yenilerde mi/Bilemem..." F.F. Seeley, Don Juan'ın bu sözlerinin, Dona Anna'yla geçen sahne boyunca söylediği en içten sözler olduğunu belirtiyor. "O ana kadar söylediklerinden çok daha inandırıcı; bir yalınlığa varma çabası. Sayfa 89: Veba Sırasında Şölen. Puşkin, Wilson'dan yaptığı çeviriyi

ö Kasım 1830'da tamamlamıştı.

Sayfa 99: "Rahip, keder içinde uzaklaşır." Wilson'un özgün metni 90 dize daha sürüyor, sonunda Walsingham, fahişe Ma-ry'ye şöyle sesleniyor: "... dingin, bilinçli bir ruhla/And içiyorum, seveceğim seni!" Puşkin'in özgün merinde yap-

tığı değişiklikler, kendi yorumlarını getirmek amacını ta-EDEBİYAT

OYUN

Küçük Tragedyalar

Aleksandr Puşkin'indekiler

Acı Bir Öngörü / Tomris Uyar 9

Pinti Şövalye 13

Mozart ve Salieri 37

Taştan Konuk 53

Veba Sırasında Şölen 95

Notlar 107

nACI BİR ÖNGÖRÜ

// I 799'da Moskova'da, soylu bir ailenin oğlu olarak dünyaya gelmiş Aleksandr Sergeyeviç Puşkin. On iki yaşına kadar özel öğrenim gördükten sonra yalnızca soylu ailelerin yetenekli çocuklarına açık bir okula gitmiş. Kısacası, o dönemin en elverişli koşullarında yetişmiş. Yaşamının sonuna kadar bu inişsiz-çıkışsız çizginin, bu rahatın sürüp gitmemesi için bir neden yok. Geldim Puşkin'de de bütün has sanatçılarda gördüğümüz, açıklamasını yapmada güçlük çektiğimiz o garip "huzursuzluk" varmış ki, genç yaşından başlayarak yaşadığı toplumdaki aksaklıklar, nelerin değiştirilmesi gerektiği üstüne kafa yormuş. Kendisi belli bir örgüte girmese de, devrimci, özgürlükçü şiirleriyle çağının ilerici kesimini derinden etkilemiş ve (elbette) Çar yönetiminin sakıncalı bulduğu bir aydın olarak Rusya'nın güneyinde almış soluğu.

Puşkin'in "Küçük Tragedyalar"ını İngilizceye çeviren Antony Wood,* önsözünde şöyle diyor:

"Rusların gözünde Puşkin bir tansıktır. (...) O günden bu yana sağlam çatısı hiç sallanmayan, çağdaş bir öğrencinin, bir şoförün, bir yazarın ya da bir mühendisin aynı kolaylıkla benimsediği bir dile son biçimini vermiştir. Romantik sanatla çağımız duyarlığı

arasında kurulmuş kusursuz bir denge; yazınsal'ı destekleyecek sonsuz bir biçem çeşitliliği; en sıradan gündelik konuşmayı sürekli

'Mozart ve, Salieri'yi çevirirken. Rimsky - Korsakov'un hu yapıla dayalı librettosunun (1898) Fransızca çevirisiyle. Kay Borcnvsky'nin Almanca çevirisinden de (Rodam, 1985) yararlanmaya çalıştım. T. U.

I lolarak şiirle besleyen ve böylelikle nerdeyse günlük yaşamı şiir katına yükselten yücelten bir dil."

Puşkin, Rus dilinin çatısını hemen her dalda verdiği ürünlerle kurmuş: Trajik ve komik, öykülü uzun şiirler, kısa şiirler, şiir kalıbında masallar ve bir roman: uzun ve kısa öyküler; metinler, mektuplar, eleştiriler, tarih yazıları...

Küçük Tragedyalar, yazarın tiyatro sanatına özgün bir katkısı sayılıyor. Bu oyunları, yaşamının en verimli üç ayı sırasında yazmış Puşkin; üstelik okurlarının ve kendisinin şiirden çok düzyazıya önem verdiği bir dönemde. Bu oyunların Puşkin'in temel özelliklerinin hemen hepsini yansıttığı, yaygın bir kanı. Mozart ve Salieri, şairin yaşarken sahneye konan tek oyunu. (Pinti Şövalye, ölümü üstüne gösterimden kaldırılmış.) Taştan Konuk'sa, bu dört oyun arasında, yazarın yaşadığı sürede yayımlanmamış tek yapıtı olma özelliğini taşıyor.

Puşkin'in, ingiliz tiyatro geleneğinin büyük ölçüde etkisi altında kaldığı görülüyor. Boris Godunov tarihsel tragedyasıyla ülkesinin tiyatrosuna Shakespeare geleneğini yerleştirmeyi uman Puşkin, 1829 yılında Barry Conwall'un Dramatik Sahneler adlı yapıtını okuyunca çarpılıyor ve yıllardır biriktirdiği malzemeyi işlemenin yöntemini bulduğuna inanıyor. Yapıtın adı önce "Dramatik Araştırmalar" olarak düşünülmüş;

Puşkin'e göre bu oyunlar, "dramatik taslaklar, dramatik çalışmalar"... Edebiyat tarihçisi Mirsky, "dramatik anlar bunlar," diyor, "hem de öyle ölümcül anlar ki 'sonra'ları önemsiz kalıyor," (...) "şiirsel yoğunlaştırma yönteminin tiyatroya uygulanması". Puşkin şiirinden en yetkin örnekleri, Salieri'nin iki monologuyla, Pinti Şövalye'deki Baron'un monologunda bulabiliyoruz.

Tragedyalar, 1830 güzünde, yazarın kolera salgını çıkınca kapandığı yeni malikânesinde —Boldino, Nizhny, Novgorod— gözü altında geçirdiği bir küskünlük döneminde yazılmış.

Onları Türkçeye çevirirken, önce seçilen kahramanları ve Puşkin'in yaşamını düşündüm, aralarındaki ortak özellikleri saptamaya çalıştım. Yazarı da ka-

tarsak, bütün bu kahramanlar, kişisel özelliklerinden ötürü, yaşadıkları toplumun

genel-geçer değer ölçülerine, ahlak anlayışına ters düşen kişiler; belki ele o yüzden

kişisel tragedyelerini "gerçekleştirmek" zorunda kalıyorlar. Örneğe: Mozart, dâhilerin

kötülük yapamayacağı inancını taşıdığından-, Don Juan, çevresindeki herkesi

kandıracak o kıvrak zekâyâ sahip olmasına karşın son anda açık sözlü davranmayı

seçtiğinden; Albert, pinti bir babaya ruh cömert-liğiyle karşı çıkan bir oğul olduğundan;

Şenliğin Efendisi, dinsel baskıya boyun eğmeyecek bir ahlak anlayışını savunduğundan.

Bu saptama, onları konuştururken nasıl bir Türkçe kullanacağım konusunda yol gösterdi.

Puşkin'in "baskı ögesi" olarak gördüğü kahramanlar, oldukça ağdalı bir dille konuştular

—ama umarım Puşkin gibi bir dil ustasının yapıtındaki dil-bütünlüğünü zedelemeyecek

ölçüde— Mozart, Don Juan, Albert, Şenliğin Efendisi ise Türkçe konuşurken resmi

olmayan gündelik bir dil seçtiler. Böylelikle en azından yazarın amacına, yani şiirsel dille

günlük konuşmayı bağdaştırma ilkesine bağlı kalmış oldum, oyun dilinin "hafif bir

yapaylık"tan bir şiirsellik kazanacağı ilkesine de. Bu ilkelere bağlı kaldığım için, özellikle

ölçülü-uyaklı bölümlerde çok zorlandım. Çünkü Türkçede zengin uyaklar, kullanıla

kullanıla, bir çağrışım yaratmayacak kadar beylikleşmiş, bir şiir tadı yaratamayacak kadar yoksullaşmalardı, ister istemez yanm-uyaklara ağırlık verdim; yapaylıkla doğallığı dengelemeye çalıştım.

Bu yapıttaki bütün oyunlar bir tür düello'ya dayalı, Sovyet şair Anna Akhmatova, 1958'de yayımlanan bir yazısında Taştan Konuk'taki özyaşam öğelere dikkati çekmiş. Veba ile kolera koşutluğunu düşünürsek, Puşkin'in bu oyunlarda özyaşamını bolca kullandığını varsayabiliriz. F.F. Seeley, şöyle bir yorum getiriyor- "O dönemde Puşkin —evliliğin eşiğindeyken— bir öcden korkmaktadır: Kendisi o ana kadar Don Juan rolünü üstlenmiştir, ama bundan böyle Don Alvaro rolüne girmek, yani genç ve güzel karısının onurunu, onun deneyimsizliğine ve karşısına çıkabilecek Don Juanlara¹² karşı savunmak zorundadır. Karısı Natalya, tıpkı Dona Anna gibi, annesinin isteğiyle sevmediği bir erkekle evlenmiştir. "Bu tragedyada kendini cezalandırmaktadır Puşkin." Gerçek yaşamda yaptığı gibi.

Bir öngörü bu, acı bir öngörü, 1937'de Çar'ın bir komplosu sonucu, karısının onurunu korumak adına öldürülen Puşkin, bir gün öldürüleceğini mi seziyordu, yoksa düelloda öldürülebilir kişiliklerin —yaşamlarını dürüstlük, cesaret ve ataklığa dayandıranların— yazgılarını paylaşmak mıydı isteği?

Shakespeare'in kahramanları gibi farklı "bir tek zaaflarından ötürü tragedyalarına sürüklenen kişiler bulmayacaksınız bu yapıtta. Yazarları gibi onların da tek zaafı ortak: Erdemleri.

Mozart'ın "Don Juan" operasını da düşünürsek... Bu acı öngörü çağımıza kadar uzanmıyor mu?

TOMRISUYA'R

Pinti ŞövalyeSAHNE i

Bir kulenin içi. Alberl ile Ivan.

ALBERT

Bugünkü Turnuvaya katılmalıyım, Ne pahasına olursa olsun. Miğferim, Ivan.

Delinmiş

Ivan, miğferi ona uzatır.

iyice. Nasıl takarım bunu şimdi? Yeni bir tane gerek. Lanet Delorges!

1VAN

Ama siz

Bunu ödettiniz ona! Atından bir savurdunuz, Bütün gün yarı-ölü yattı-sonra da Kendini toparlayamadı bir daha.

ALBERT

Yine de miğferi sapasağlam; Venedik işi göğüslüğü de hasar görmedi; Göğsüne gelince, orada bir sıyrık yok-Bir yenisini almak zorunda değil. Neden miğferin yükünden

kurtarmadım ki onu? istesem çekiverirdim başından, utandım

Dük'ün, soylu hanımların huzurunda. Lanet Delorges!Keşke beynimi delseydi

mızrağıyla. Üstelik Giysi de bulmam gerek. Geçen çağrıda, şövalyeler ipeğe kadifeye

bürünmüşken, yalnız ben Zırhımla boy gösterdim Dük'ün şölen sofrasında. Bilmiyordum,

öylesine geldim demiştim. Peki şimdi ne diyeceğim? Ah şu yoksulluk! Nasıl eziyor

insanın içini! - O anda, Delorges'in kunt mızrağı miğferimi deldiğinde Ve ben başım

çıplak, dönüp mahmuzladığımda Emir'im kasırga gibi düşüp peşine Onu atından

savurduğunda yirmi adım öteye Yeri öptürdüğünde ona; bütün soylu hanımlar Aynı

anda yerlerinden fırladılar ya, düşün Clothilda bile tutamadı çıığına, yüzünü örttü;

,:

Bütün borazanlar atağıma alkış tutarken-Neydi bu cesur davranışın altında yatan acaba,

Böyle müthiş güç görülmüş şey değildi canım! Oysa

Delinen bir miğfere

duyulan öfkeydi - o katarcığı

O iri övgülere yol açan; pintilikti... Benimki gibi bir babayla aynı çatı altındaysan, Pislik

bulaşıyor ister istemez. Nasıl zavallı Emir?

[VAN Aksıyor hâlâ. Binilecek durumda değil.

ALBERT

Ne yapalım., peki. O doru atı almak zorundayım. Fazla etmez.

IVAN

Fazla mı etmez? Meteliğimiz yok ki!

ALBERT

Bizim hayırsız Salamon ne diyor bu işe?

IVAN

Güvence göstermezsek beş kuruş vermezmiş artık.

ALBERT Güvence ha! Hay aksi, güvence nerde?

IVAN

Ben de öyle dedim kendisine.

ALBERT IVAN

Ve-?

Kemküm etti işte.

- ALBERT

Babam onun kadar zengin, söyledin mi Bir gün o mirasın bana kalacağını?

- IVAN

Söyledim tabii.

ALBERT Ne dedi peki?

IVAN Kemküm etti yine.

ALBERT

Hey tanrılar!

IVAN Gelip görüşecekmiş sizinle18

ALBERT

Bak bu fena haber değil. Alıkoyanın onu - fidye ödemek zorunda kalır.

Kapı tıklatılır. -Kim o?

Bezirgan girer

.

BEZİRGAN

Hizmetkârınız efendim.

ALBERT

Sevgili dostum benim!

Kahrolası Bezirgan - Saygıdeğer büyük Salamon-Gir lütfen; nedir şu kulağıma
çalınan-Verilen söze güvenmiyormuşsun güya?

BEZİRGAN

Soylu Şövalye,

inanın, nasıl isterdim... Ama çareler kesik. Nereden bulurum o parayı? Şövalyelere
hizmet Zaten büktü belimi. Hiçbiri ödemiyor. Diyecektim ki ilk taksiti alabilseydim, belki...

ALBERT

Soyguncu!

param olsa, yüzüne bakar mıydım hiç? : inadı bir yana bırak, Salamon; Çıkar şu
altınları. Say yüz altın da

Adamlara aratmayayım üstünü.

BEZİRGAN

Keşke o kadar olsaydı cebimde!

Yüz altın ha!

ALBERT

Baksana-Eski dostları nasıl eli boş döndürürsün?

BEZİRGAN inanın ki...

ALBERT

Kes. Demek güvence istiyorsun? Ne gibi bir güvence verebilirim sana-Domuz derisi mi? Rehin verilecek şeyim olsa Çoktan vermiştim zaten. Şeref sözüm,

Şövalye sözü yetmiyor mu sana, köpek?

BEZİRGAN

Sözünüz, sayın efendim, siz sağken, çok değerli: Felemenk hazinesini açan büyümlü bir anahtar. Ama benim gibilerin eline tutuşturduğunuzda, (Tanrı esirgesin) ölecek olsanız- o söz

Denizde yitmiş bir sandığın anahtarı kadar Yarar işime yarasa yarasa.

ALBERT

Babamdan fazla yaşamayacak mıyım yani!

BEZİRGAN

Kimbilir Kim hesaplayabilir ömrünü? Bugün körpe tomurcuktur, yarın toprağa karışır. İhtiyar omuzlarda taşınır mezarına. Baron zinde bir adam: Tanrının izniyle On yıl da yaşar daha, yirmi, belki de otuz.

ALBERT Saçma! Otuz yıl sonra ben ellime basarım, Bezirgan20

O zaman - ne yapayım ki parayı?

BEZİRGAN

Para mı?-.

Her yaşta işe yarar para:

Genç adam, çevik bir uşak arar onda, Dört dönüp buyruklarını yerine getirecek;

Ihtiyarsa, sadık bir dost bulur onda . Ve gözünün bebeği gibi kollar.

ALBERT

Babama göre ne dost ne de uşaktır o, Efendisidir -Doğulu bir köle gibi

hizmetindedir,Zincirli bir köpek gibi. Batakta debelenir,

Ateş yakmaz, kuru ekmekle su o kadar;

Gece uyku girmez gözüne, dolanır, havlar-

Mışıl mışıl uyuyansa, altındır. Yeter ama! Bir gün ben olacağım o altının efendisi: O gün uyku girmeyecek altının gözüne.

BEZİRGAN

Evet, orası doğru,

Baron'un cenazesinde, kuşkusuz, para akacak Gözyaşından çok. Dilerim cömert Tanrı sizi Bir an önce kavuştursun hak ettiğiniz mirasa.

ALBERT

BEZİRGAN Bence siz şimdilik...

ALBERT

:Amin!

Şimdilik ne?

BEZİRGAN

Bir çare düşündüm de

ALBERT

Çare mi?

BEZİRGAN

Yaşlı bir eczacı tanırım;- ' Yoksul bir Yahudi...

ALBERT

Tefeci yani Senin gibi-ola ki daha namuslu, ha?

BEZİRGAN

Hayır efendim, ihtiyar Tovy'nin işi başka iksirler... Müthiş etkili hepsi.

ALBERT

BEZİRGAN

Bir bardak suya üç damla -ne rengi var ne tadı-Ne karın asrısı, ne bulantı... Ölüp gidiyorsunuz.

ALBERT Kaçak zehirci desene!

BEZİRGAN

ALBERT

Ne demek bu? altın yerine, bilmemkaç şişe

Zehirle mi borçlandırıyorsun beni?22

BEZİRGAN

Gülün isterseniz. Ama düşündüm de Belki günü dolmuştur Baron'un...

ALBERT

Neler duyuyorum? Bir babayı öz oğlu zehirlesin ha! Ne cesaret... İvan, tut şunu!

Bezirgan köpek-Yılan Bezirgan! Şu direğe astıracağım seni!

BEZİRGAN

Şaka etmiştim, bağışlayın!

ALBERT

Ivan, bir ip getir hadi!

BEZİRGAN Şakaydı- şaka gerçekten! Size para getirmişt看.

ALBERT Defol, gözüm görmesin seni!

Bezirgan çıkar

Babamın para hırsı-: Bak neler açtı başıma! Şu alçak Bezirgan, Ne cesaretle... Bir bardak şarap getir, Elim kolum tutmuyor... Ivan, nasıl da gerekli o para: Koş ardından, al gel şu altınları! Çabuk hokkamı ver. O dolandırıcıya Bir senet yazayım. Gözüme görünmesin bir daha. Kalleş... Altınlar da zehir kokacak tıpkı Atasından kalan gümüşler gibi...

Şarap istemiştim!

IVAN

Damlası kalmadı.

Ya ispanya'dan

ALBERT Gönderilen armağan?

IVAN :

Dün gece hasta nalbanta Vermiştik dibinde kalanı.

ALBERT

Sahi... Su getir öyleyse Rezillik! Kararımı verdim, Dük'e çıkacağım Hakkımı arayacağım: onun zoruyla, babam Bir oğula yaraşır bir yaşam sunacak bana, Mahzendeki fareye yaraşanı değil.SAHNE

Bir mahzen

BARON

Genç bir hovardanın nasıl içi giderse Bir yosmayla buluşmanın öncesinde Ya da el-değmemiş bir kızcağızla, ben de Saatlerce bekledim seyredeceğim şu anı 24 Gözden uzak, mahzenimde, demir kasalarımı.

Şükürler olsun! Altıncı kasaya, bugün, Ki henüz tepeleme dolmadı, bir avuç Daha

atacağım yeni altınlarımdan. Az gibi geliyor, ama servet dediğin Azar azar birikir:
Okumuştum, bir zaman Çarın biri, avuç avuç. toprak yığılsın buyurmuş Da, çok
geçmeden bir tepe yükseltmiş başını, '• Anlaşılan, göz zevkini okşuyormuş çarın
Oradan bakması ışıklı çadırlar giymiş vadiye. Telaşlı gemilerle kıpır kıpır denize.
Ben de avuç avuç taşıdım bu mahzene Topladığım vergiyi, burada yükselttim tepemi-Ve
bakıyorum zengin ülkeme. Ne kaldı Buyruğuma girmeyen, demir pençemin altına?.
Canım çekerse, saraylar yükselir bir anda: Orman perileri dans eder eşsiz bahçelerimde;
ilham perileri gözüme girme yarışındadır
Deha, cayar özgürlüğünden, buyruğumdadır, Namus ile durmak bilmeyen emek,
büzölüp köşeye, Ödüllendirilmeyi beklerler. Bir ıslığımla Kana bulanmış suç, ürkekçe
sokularak yanıma, •• Elimi yalayacak, gözlerime bakacak.
Gönlümden geçeni sezmek için, bir ipucu yeter. Benim buyruğumda hepsi, bense
hiçbirinin; Hırsları çoktan aştım: barışığım kendimle; Gücümü biliyorum - bu da yetiyor
bana...
Altınlarına bakar.
Az gibi geliyor... insan kaygıları denince-Gözyaşları, ihanetler, lanetler, yakarılar-neyin
Ağır bedeli olabilir bu? Dulun biri Şu eski ispanyol altınıyla borcunu ödedi bugün... Yıllar
önceki hali gözlerimin önünde, Pencereimin altına dizüstü çöküp gün boyu Ağlamıştı,
eteklerinde üç yavrusu.
Yağmur yağmıştı bir ara, kesildi, yine başladı-Bizimki kıpırdamadı bile yerinden;
istesem kovdurturdum, ama her nasılsa Kocasının bir borcu olduğu içime doğdu, O
yüzden hapse tıklamak istemiyordu. Bu altın- aylak bir serseriden. O herif Nasıl ele
geçirebilir bunu? Çalarak tabii, Issız bir yolda gece soygunu, ormanda... Burada
birikmiş şu servet uğruna

Dökülen onca yaş; ter ve kan

Fışkıracak olsaydı toprak altından- ikinci Tufan'la ben de boğulurdum Sırvermez mahzenlerimin dibinde. Vakit tamam.

Kasalardan birini açmaya davranır. Ne zaman altınlarımın önünde durup

25Bir kasa açacak olsam ter basar böyle... sanmam- . Korku olsun nedeni (kimden korkacağım? , Kılıcım dayanımda: bu sadık yardımcım Altınımın hesabını vermeye hazır) - Benliğim • Adsız duygularla sarsılır... Hekimler ' ,

Öldürmekten haz duyduğunu söylüyor kimilerinin ; Anahtarı kilide sokup, hançeri saplayanın

Duydukları bu olsa gerek diyorum: hem sevinç Hem dehşet, ikisi içice.

Kasayı açar.

Dünya cenneti burada işte! :

Kasaya birkaç avuç altın atar.

Bundan böyle,

Yeter ihtiyar, dünyayı arşınladığın, yeter. Verdiğin hizmet, insanları hırsları doyumak adına. Burada egemenlik ve huzur uykusuna dalacaksın. Cennetteki tanrılara özgü o uykuya... Bugün bayram: mumlar dikilecek bir bir

Açılan her dopdolu kasanın önünde,

Ben de seyre duracağım ışılı servetimi.

Mumlan yakar, kasaları birer birer açmaya başlar.

işte krallığım önümde... Göz kamaştırıcı!

Gücü tartışılmaz bir ülke, ve benim buyruğumda; • .

Mutluluğum, şerefim şanımlar benim!

Krallığım... Geldim kim -benden sonra-

Sahip olacak bütün bunlara? Kim olacak, oğlum! ' : : :

Oğlum dediğim bir baltaya sap olmamış budala. .:

Serserilerle gününü gün eden oğlum!

Gözlerimi yumduğum an -şu lekesiz, saf

Kemerlerden girecek, çevresinde . ..

O aç gözlü asalaklar ordusuyla-Şu anahtarları çalacak cansız bedenimden, Her kasayı açışında kahkahalar atacak, Delik, atlas ceplerden dökülecek altınlarım; O, çiğneyip geçecek hazinelerimi, Toz-toprağı kutsal yağla sıvayacak... Ne hakkı var? Bu serveti şansa mı borçluyum ben Zar sallayıp adam üten bir kumarbaz gibi? Kim hesaplayabilir, çekilen yoksunluklar, Bastırılmış tutkular, onca ölçüp biçme, Onca uyanık gün, uykusuz gece karşılığı, altınımın Kaça patladığını bana? Yoksa oğlum, tutkudan Habersiz mi sayacak yosun tutmuş yüreğimi, Vicdanın iliğimi hiç kemirmediğini, vicdan ki Yüreğe geçirir sivri pençelerini, vicdan Çağrılmayan konuktur, istenmeyen arkadaş, Zorba alacaklı-geceyi karartan, kahredip mezarı Ölüyü söküp alan o cadılar cadısı... Hiç mi?.. Ey! Sen, servetinin yolu. Acılardan geçen, gel de gör kanla kazanılmış Şu içler acısı, boş serveti. Elimden gelseydi Değerbilmez gözlerden gözlerdim bu mahzeni. Kalkacak gücüm olsaydı mezardan, keşke dönüp Buraya, kasaya oturtulmuş nöbetçi bir ruh olup insanlardan koruyabilseydim onu şimdiki gibi.

27SAHNE IIII

Dükün şatosu. Albert; Dük

ALBERT

Sefaletin utancı, sayın efendim,

Yakamı bırakmıyor uzun süredir, inanın Yoksa huzurunuzla çıkmazdım asla.

Biliyorum, doğru söylüyorsun: soylu bir şövalye
Babasını suçlayacak kadar alçalmazdı
Konu can alıcı olmasa.
Kaygılanma sakın; bu konuşma sır kalacak,
Benle babanın vicdanı arasında.
Çağirttim kendisini. Ne çok olmuş görüşmeyeli!
Dedemin en yakın dostlarındandı.

Çocukken atına bindirirdi beni
Koca miğferini de başıma tutardı
Dev bir çan gibi.
Pencereden dışarı bakar
Şu gelen o mu?

ALBERT Evet. sayın efendimiz.

DÜK

İçeri geç. Çağırırım seni.

Albert. çıkar. Baron odaya girer.

Baron,

Çok sevindim sizi böyle sağlıklı gördüğüme.

BARON

Ne mutlu, elim ayağım tutuyor da Buyruğunuza uyabiliyorum hâlâ.

DÜK

Ne kadar oldu sahi

Görüşmeyeli? Beni anımsıyor musunuz?

BARON

Anılarda Şu anki kadar canlı yüzünüz, Ne yaman çocuktunuz efendim. Dedeniz Dük:
'Philip' Derdi bana: (hep Philip diye seslenirdi) 'Yirmi yıl sonra, senle ben iki bunak
olacağız Şu çocuğun yanında'. Siz...

DÜK

Gelin tazeleyelim; Dostluğumuzu. Sarayıma uzak kaldınız.

BARON

ihityarladım, sayın efendini: ne yerim Olabilir saraylarda? Siz gençsiniz, sevdiğiniz
Turnuvalar, şölenler bana göre değil. Ama Tanrı'nın emriyle savaş çıkarsa, sızlayan
Kemiklerimle yine atlarım ata, Şu titrek kol Uğrunuza kılıç çekecek gücü bulur.

DÜK

Yurtseverliğinizi, Baron, yakından biliyoruz; Dedemle dosttunuz; babam, çok sayardı
sizi, Benim gözümde hep cesur, gerçek bir şövalyesiniz-Geçelim Şöyle. Çocuklarınız var
mı?

BARON Sadece bir oğul.

DÜK

Peki neden hiç görmedim yüzünü? Sarayım Size uygun olmasa da - yaşı ve konumu
gereği Tıpatıp uygun ona.

BARON

Oğlum dünyadan kaçır; Vahşidir, huysuz bir yapısı vardır.

Yaban geyiği gibi ormanda dolandır.

DÜK

Bu tür özgürlüğün

Yararı dokunmaz oğlunuza. Eğitimden geçmeli: Saray eğlenceleri, Őlenler, danslar.

Onu bana gönderin.- ayrıca konumuna Uygun bir yaşam sağlayın...

KaŐarınızı attınız, yol yorgunluğu galiba.

BARON

Yorgunluk değil efendim; utanç bu.

Oğlumdan söz etmeye zorluyorsunuz beni. Bilmenizi asla istemediğim bir konu

Oğlum sizin ltfunuza layık değil, lordum,

ilginize de: gençliğini heba ediyor,

Günah batağında...

DÜK

Çok yalnız kalmış; gençlere Aylaklık da yaramaz, yalnızlık da. Bize gönderin: Çok geçmez, unutacaktır Toplum dışı alışkanlıklarını.

BARON

Söylemek zorundayım, efendimiz, bağışlayın-Aslında katılamıyorum dediklerinize...

DÜK

BARON ihtiyar, kalkıyor izninizle...

DÜK Öğrenmeliyimnce. ,

Neden peki?-

Nedenleri

BARON

DÜK

BARON Ağır bir suç...

Sğdüm oğlumdan.

Ne oldu da?

DÜK

Ne yaptı bu oğul?

BARON Efendimiz, yalvarırım...

31DÜK

Utaniyor musunuz ondan?

Çok garip-

BARON

Doğrusu evet, efendim.

DÜK Ne yaptığını söyleyin bana.

Beni

BARON

DÜK

Öldürmek istedi

Sizi öldürmek ha! Mahkemede hesabını verir Bu akıl almaz alçaklığın.

BARON

Soylu efendim-

Delil sunacak değilim, apaçık olsa da

Ölmemi istediği - apaçık kalkıştıysa da. Beni...

DÜK

Sizine?

BARON Beni soymaya!

Albert odaya dalar

ALBERT

Yalan söylüyorsunuz efendim!

DÜK

(Albert'e dönerek)

Ne cesaretle?

BARON

Buradasın ha! Ne cesaret... bir babayla böyle konuşmak! Yalan söylüyormuşum! Hem de Efendimizin huzurunda! Şövalye değil miyim ben?

ALBERT

BARON

Sen yalancısın düpedüz!

Yıldırım ilk defa düşüyor Başımıza sanki! Adil Tanrı - hakemimiz kılıç olacak.

Eldivenini fırlatır; oğlu, hemen alır yerden.

ALBERT

Teşekkür ederim verdiğin ilk armağana.

DÜK

Bakıyorum ki

Zavallı ihtiyar babanın düello çağrısını

Kabul ediyor oğul! Böyle bir dönemde dük olmak!

Çılgın - seni kanı kaynayan kaplan!

(Oğula)

Ver o eldiveni bana.

Eldiveni Albert'in elinden alır. ALBERT (bir köşede kendi başına)

Korkunç.

3334

DÜK

Ne derine saplandı pençelerin! Vahşi hayvan Defol! Bir daha da huzuruma çıkma sakın
Ben çağırınca kadar.

AJbert çıkar.

Yazıklar olsun sana ihtiyar.

BARON

Bağışlayın efendim... Dizlerim titriyor... Dizlerim Duramıyorum... Tıkanıyorum...

Anahtarlarım! Anahtarlarım nerede?..

DÜK

Öldü! Ne kötü bir dönem!Ne kötü bir yürek!

Mozart ve SalieriSAHNE

Bir oda

SALIERI :Yeryüzünde adalet yoktur derler, Ahrette de olmayacak
adalet: Kolayca çözdüğüm basit bir ses dizgesi. Sanat aşkıyla doğmuşum, çocukken Asil
org sesini duyduğumda, Haz yaşları boşanırdı gözümden. Küçük yaşta reddettim kof
zevkleri; Müziğe uzak işlerden tiksindim, Küçümsedim hepsini, elimin tersiyle ittim.
Yalnızca müziğe verdim kendimi. Gerçi zordu ilk atılan adımlar, ilk yol tekdüzeydi, Ama
manîleri aşmayı başardım. Zenaatı Sanat anıtının kaidesi belledim. Usta olarak
yetiştirdim kendimi, kupkuru Uysal bir hüner kattım parmaklarıma, Kulağıma şaşmazlık;
sesi öldüren, müziği Kadavra gibi kesip biçen. Ahengimi Cebire vurdum. Ve neden
sonra, Teoriyi avucumun içine alınca, Yaratma hazzına bıraktım benliğimi Besteler
yapmaya başladım; gizlice, Zaferi hayal etmedim. Nice zaman,

3738

Hücremin sessizliğine kapandıktan sonra iki üç gün, aç susuz, belki daha fazla ilhamın
acı-tatlı şöleninden pay alıp Yaktım eserimi, fütursuzca baktım Düşüncelerimin,

yarattığım seslerin Bir bir duman halkalarında eriyişine. Ama bundan ne çıkar? Dev sanatçı Gluck Bize o yepyeni, sırlarını açtığında da, Bütün bildiklerimi böyle silmemiş miydim, Sevdiğim, gönülden inandığım ne varsa? Onun gösterdiği yoldan gitmemiş miydim, Yolda rastlaştığı birinin çizdiği yöne Gözü kapalı atılan bir yolcu tezliğiyle? Şevk yüklü, yılmak bilmez bir çalışma hırsıyla Önemsiz sayılamayacak bir yer edindim Sanatın ebediliğinde. Şöhret yüzüme güldü; Gördüm, insanların kalpleri ahenk içindeydi Yarattıklarımla. Mutluluğu tattım; Emeğimi, başarıımı, zaferimi kutladım Huzurla - başarısını şanını da Müziğin asilliğinde birleştiğim dostların. Kıskançlık nedir bilmedim -asla!- Iphigenia'nın Açılış bölümünü ilk dinlediğimde, Piccini Parisli kulakları ehlileştirdiğinde.

Gözünü kin bürümüş, ezilip toza belenmiş Can çekişen bir yılan - kim diyebilir bunları Mağrur ve hür ruhlu Salieri'ye? Hiç kimse!.. Gelgör ben söylüyorum şimdi Nasıl kıskanıyorum - nasıl. Tanrım! Nerde adalet, eğer kutsal yetenek, Ölümsüz deha, bunca didinmeyi, köleliği Mükafatlandırmıyorsa - tam tersine Uçarı bir serserinin beyinde yeşeriyorsa Sorarım nerde adalet? Ah Mozart. Mozart!

Mozart, girer.

MOZART

Gördün beni ha! Tüh! Şaka yapacaktım-Şaşırtacaktım seni.

SALIERI

Buradaydın demek...

MOZART

Yaa,

Sana bir şey gösterecektim; yolda

Bir handan geçiyordum, bir keman sesi duydum...

Bu kadar garip ses duymamışsındır Salieri-

Kör bir meyhane kemancısından "Voi che sapete!"

ne dersin

Müthiş! Kendimi tutamadım, getirdim onu

Eğlendirsin seni hüneriyle. Gel içeri!

Kemanıyla ihtiyar bir kör girer Mozart'tan bir şey çalsana.

ihtiyar, Don Giovanni'den bir arya çalar. Mozart, gülmekten kırılmaktadır.

39

SALIERI

Nasıl gülebiliyorsun böyle?

MOZART Sen nasıl gülmeyebiliyorsun? tlahi Salieri!

SALIERI

Asla:

İğrenç bir ressam bozuntusunun bana Raphael'den bir Madonna yutturmaya

kalkışmasına,Dante'nin kemiklerini sızlatan taklitçilerin"! Şarlatanlıklarına nasıl

gülmezsem. Hadi yoluna ihtiyar.

MOZART

Dur bir dakika - sununla sağlığıma iç.

ihtiyar çıkar.

Bugün havanda değilsin anlaşılın, Salieri. N'apalım. Başka zaman uğrarım.

SALIERI

Ne getirmiştin bana?

MOZART

Önemli değil canım. Geçen gece uykusuzluk

Yakamı bırakmadı yine, bir şeyler geldi aklıma,

Şuraya çiziktirdim. Düşünceni soracaktım... Galiba bana ayıracak vaktin yok.

SALIERI

Ömürsün Mozart! Benim-Sana ayıracak vaktim yok ha? Otur; dinliyorum.

MOZART

Piyanonun başına geçmiştir.

Bak şimdi,

Gözünün önüne getir... Kimi mi? -Beni, az daha gencini; Ve âşığı - çok değil, şöyle hafiften; Güzel bir kız var yanımda ya da dost - ne dersen -Mutluyum... Derken bir mezar beliriyor,

Ya da ansızın çöken karanlık, öyle bir şey. Dinle.

Çalar.

SALIERI

Bana bir eseri getirirken, yolda durup Bir meyhane kemancısını dinledin ha! Mozart,

Kendine yaraşmıyorsun sen.

MOZART

Beğendin mi?

SALIERI

Ne incelik! Ne derinlik - ne cesur bir asalet!

Sen bir tanrısın, Mozart; farkında değilsin,

Bense farkındayım, hem de nasıl.

MOZART

Saçma! Belki de... kimbilir?

Ama açıklıktan geberiyorum, tanrılığım katında.

SALIERI

Birlikte yemeğe Altın Aslan'a gidelim-hadi.

MOZART

Sağ ol. Ama karıma haber vereyim önce: Yemeğe gelmeyeceğimi.

Çıkar.

SALIERI

Sözünü unutma...

Kaderin akışını değiştiremem gerçi-

Ama bana düştü görev, onu hemen durdurmalıyım, Yoksa hepimizin felaketi olacak,

Bütün müzikçilerin, müzik çömezlerinin,

Yalnız ben gibi vasat bir şöhretin olsa neyseHem, Mozart yaşayıp yeni doruklara

tırmansa

Ne çıkar? Müzik mi gelişir? Hayır asla:

Yine düşünüş kaydeder, onun varisi yok ki.

Peki yararı ne bize? Olsa olsa bir melek saflığıyla

Şarkılar serpiyor gökten, biz zavallı dünyalı

Kullarda kanatsız bir tutku uyansın diye

Uçup gidiveriyor sonra... Bırak uçsun öyleyse!

Ne kadar tez kanatlınsa o kadar iyi.

işte zehir, İsora'mın ölüm armağanı,

Onsekiz yıldır cebimde-hayatın sık sık

Zonklayan bir yaraya, döndüğü yıllarda, sık sık

Safdil bir düşmanla birlikteyken bile

Kulak vermemiştim şeytanın sesine,

Oysa korkak değilim, haksızlık ta yüreğime
işlemişse de, snmşse de yaşama şevkim.
Ölüm susuzluğu ilk bastırđında, bekledim
Düşündüm: Neden ölecek misim ki? Belki hayat
Yeni, beklenmedik armağanlar sunacak;
Belki o büyük haz çalacak kapımı,
ilham perileriyle yaratıcılık geceleri:
Belki büyük eserler doğacak yeni bir Haydn'dan
Sevineceğim... nefret ettiklerimle başbaşayken
Düşündüm: ola ki, daha beter bir hasım çıkar karşıma,
Belki daha beter bir haksızlık gelir başıma
insafsız gökler katından- o zaman biliyorum,
Isora'nın değerli armağanı, yaya bırakmaz beni.
Haklıymışım işte! Sonunda gerçek hasmımı buldum:
ikinci bir Haydn hazla dolduruyor içimi!
Vakterişti. Ey aşkın kutsal armağanı,
Dostluk kâsesi seninle dolacak bugün!

SAHNE II

Bir hanın özel bölmesi. Bir piyano. Mozart ile Salieri bir masaya oturmuşlardır.

SALIER1

Karamsarlık akıyor üstünden.

MOZART

Benim mi? Boşversene.

SALIERI

Mozart - daha önce böyle dalgın görmedim seni: Birinci sınıf bir yemek, nefis bir şarap-Susup kaş çatıyorsun.

MOZART

Requiem'im... ona takıldı kafam.

SALIERI Requiem mi? Ne zaman başladın?

MOZART

Şey

Üç hafta oluyor. Çok garip bir olay... Söylemedim miydi sana?SALIERI

44

Hayır.

MOZART

Dinle öyleyse.

Üç hafta önce, eve geççe dönmüştüm. Biri arayıp beni sormuş - her ne içinse. Bütün gece düşündüm - Kimdi? Ne alıp vereceği var benimle? Ertesi gün Aynı adam ben yokken gelmiş yine. Bir gün sonra oğlumla oynarken-Çağırdılar: karalar giymiş biri önümde eğildi, Bir Requiem ısmarlayıp kayıplara karıştı. Hemen koyuldum işe. O günden bu yana Karalar giyen adam bir daha görünmedi; Sevindim doğrusu - Requiem bitti bitmesine De ayrılmak istemezdim ondan. Ne var ki...

SALIERI

MOZART Utanıyorum söylemeye...

SALIERI

Evet neyi?

MOZART

Her yerde, gece gündüz, o karalı adam Gölgem gibi izliyor beni. Şu anda Yanımızda

oturuyor sanki.

Evet?

SALIERI

Yeter!

Ne çocuksu korkular bunlar? Beaumarchais- ' Derdi ki bana: "Azizim Salieri, Yeise kapılmak istemiyorsan: Ya Has üzümünden bir şampanya açtır Ya da yeniden oku Figaro'yu!"

MOZART

Sahi, Beaumarchais;

Senin dostundu zamanında, biliyorum. Tarare'ni ona adamıştın-müthiş bir şey; Şöyle bir ezgi -mutluyken hep mırıldanırım-La la la la... Salieri, söyle doğru mu? Gerçek mi Beaumarchais'nin birini zehirlediği?

SALIERI

Kabına sığmaz neşesi Kaldırmazdı o tür bir hileyi.

MOZART

O da bir dâhi demek,

Senle ben gibi. Dehayla fesat

Elele gitmez. Değil mi?

SALIERI Öyle mi sence?

(Kendi kendine) Şimdi...

Zehri Mozart'ın bardağına boşaltır. içelim hadi.

MOZART

Sağlığına, dostum:46

Bizi birleştiren bağa-Mozart ve Salieri'ye Uyumdan doğma kardeşlere.

içer. SALIERI

Kaldırmadım kadehimi.

Dur-dur bir dakika... Daha ben

Dinle, Salieri,

MOZART (Peçetesini masaya atarak)

Yeter - tamam. Piyanoya doğru gider.

işte bizim Requiem.

(Çalar.) Ağlıyor musun yoksa?

SALIERI

Bu gözyaşlarını

Tatmamıştım önceden: sevinç ve acı kaplıyor içimi, Sanki üzücü bir görevi

tamamlamışım Sanki ondurucu bir bıçak temizlemiş kökünden Yangısı azmış bir bacağı.

Mozart dostum, Aldırma bu göz yaşlarına... Dahası, yalvarırım sana, Sürdür çalmayı şu an, müzikle doldur içimi...

MOZART

Keşke herkes böylesine algılasaydı Uyumun gücünü! Ama yoo çünkü o zaman dünya

Bana mısın demezdi temel gereksinimlere; Sanat özgürlüğünün ardına düşerdi herkes

Biz mutlu seçkin aylaklar bir avucuz iyi ki, Yararı küçümseyen, kibirli güzellik

keşişleri

Di mi? -keyifsizim biraz- gidip yatayım.

iyi geceler sana!

SALIERI

iyi geceler.

(Tek basınadır)

Bundan böyle uzun uyuyacaksın Mozart!

Haklı mı acaba? Deha ile fesat Elele gitmezmiş güya; Dahi değilim ben... Doğru değil.

Buonarotti desek sözgelimi; Basit bir mahalle dedikodusu muydu-yoksa Vatikan'ı

yaratana da bir katil değil miydi? Taştan Konuk

LEPORELLO: O statua gentilissima Del gran' Commendatore!... ..Alı, Padrone!

Don Giovanni

SAHNE

Don Juan ile Leporello

DONJUAN

Hava kararmadan mola verelim. Madrid'teyiz, sonunda! Yakında bu sokaklarda

gezineceğim yine. Şapkamı kaşlarıma devirip, bıyığımı pelerine gizleyip. Ne dersin? Bir tanıyan çıkar mı beni?

LEPORELLO

Kolay iş değil Don Juan'ı tanımak! Yığınla benzeri dolaşüyor ortalıkta!

DONJUAN Peki kim tanıyabilir sence?

Sahi mi?

LEPORELLO

Rastladığımız ilk bekçi, Sarhoş kemancı, sokaktaki çingene kızı-Sizin gibi pervasız bir şövalye belki, Kılıç tuttuğu kolu ustalıklarla gizleyen.

DON JUAN

Tanınsam da büyük dert değil. Kralla karşılaşmayayım yeter-yoksa52

I

Korktuğum kimse yok Madrid'te.

LEPORELLO

Bakın- Kral nasılsa öğrenecek yarın Don Juan'ın izinsiz döndüğünü: Ne yapacak o zaman?

DON JUAN

Geri yollar yine.

Kafamın uçurulacağını hiç sanmam. Devlet'e ihanetle suçlanmıyorum: Kral, sürgüne gönderirken de seviyordu beni-Yalnızca ölünün ailesinden kurtarmak istedi.

LEPORELLO

iyi ya, siz de güveni seçmeliydiniz!

DON JUAN

Yapma,

Sıkıntıdan patlıyordum orada. Ne halk ama-Ne tatil beldesi! Gök desen- sırf duman!
Hele kadınlar! Yoo budala Leporello, Öleceğimi bilsem, en çirkin Endülüs köylüsünü
Değişmem oranın bütün dilberlerine. Başta Gözümü boyadılar - derin mavi gözleri,
solgun Tenleri, uysallıkları - açıkçası, farklılıklarıyla. Şükürler olsun, çabuk kavradım,
metelik etmezler-Ruhsuz yaratıklar, taş bebekler, Sıra bizim dilberlerde!.. Burayı tanıdın mı?

LEPORELLO

Tabii- Aziz Antoin manastırı, sık sık Uğrardınız: nasıl unutabilirim ki? Korudaki atlarla uğraşmak bana düşerdi,

Nankör bir iş, inanın, siz çok daha Hoş vakit geçirirdiniz benden.

DON JUAN

(düşünceli)

Zavallı Inez!

Yaşamıyor artık... Nasıl severdim onu!

LEPORELLO

Evet,

Kara gözlü Inez, anımsıyorum. Üç ay Sürmüştü- kılpayı sıyırtmıştınız beladan!

DON JUAN

Ah o Temmuz akşamları... Garip bir biçimde Çekerdi beni, hüzünlü gözleri, solgun dudakları Sen pek güzel bulmazdın onu galiba. Ne tuhaf... Gerçekten de güzel denemezdi Ona, hem de hiç. Yalnız gözleri. O gözler. Ah, onun bakışı gibi bir bakış Görmemiştin daha önce. Bir de sesi, Bir hastanın sesi gibi titrek ve zayıf Kocasını da alçağın, zorbanın tekiymiş, Öğrendiğimde iş işten geçmişti... Zavallı Inez!

LEPORELLO Ne yani? Başka kadınlar oldu ondan sonra.

DONJUAN

LEPORELLO Yaşadığımız sürece daha başkaları da54

Olacak doğru.

Laura!

DONJUAN

LEPORELLO Madrid'te olduğumuza göre - kim şimdi?

DON JUAN

Hemen arayacağım onu.

LEPORELLO

Ha şöyle!

DONJUAN Kimse varsa- doğru pencereye.

LEPORELLO

Size yakışan da bu. Keyfimize bakalım. Unutalım ölüleri. Bakın, biri geliyor karşıdan.

Bir rahip girer. RAHİP

Onun gelme saati. Kim var orada? Dona Anna ailesinden misiniz?

LEPORELLO Yok canım, biz yürüyüşe çıkmıştık da.

DON JUAN Kim bu beklediğiniz? RAHİP

Söyleyin bize-

Dona Anna tabii; Kocasının mezarı şuracıkta.

DON JUAN

Dona Anna

De Solva olmasın? Komutan'ın karısı, Kim öldürmüştü onu... Çıkaramıyorum şimdi.,

RAHİP

Tanrı tanımaz, kanı bozuğun biri, Don Juan.

LEPORELLO

Demek öyle! Don Juan'ın ünü Manastırları bile tutmuş anlaşılan-Din adamları övgüler

düzüyor ona.

Utanç bilmez,

RAHİP

Tanır mısınız onu?

LEPORELLO

Yüzünü bile görmedim. Neredeymiş şimdi?

RAHİP

Sürgünde.

LEPORELLO

Tanrı'ya şükür. Ne kadar uzakta olsa, o kadar iyi. Hovardanın gözünün yaşına

bakmayacaksınız! Asacaksınız!

DON JUAN Ne biçim kara çalma —

LEPORELLO

5556

Susun! Özellikle öyle söyledim...

DONJUAN Demek- Komutan burada gömülü?

RAHİP

:

Ne yazık ki. Dul karısının yaptırdığı Şu anıtın altında yatıyor; karısı, her gün Gelip yas tutar, dua eder kocasının ruhuna.

DON JUAN Bir duldan beklenmez ya! Güzel kadın mı bari?

RAHİP

Kadın çekiciliği ilgilendirmemen bir rahibi,

Ama yalan söylemek de günah; onun güzelliği karşısında Bir aziz bile elpençe durur.

DONJUAN

Komutan'ın kıskançlığı boşuna değilmiş. Dona Anna'sını kilit altında tutardı,

Hiçbirimiz göremezdik yüzünü. Neler verirdim. iki çift laf edebilmek uğruna onunla...

RAHİP

Sakın, Dona Anna erkeklerle asla konuşmaz.

DON JUAN Ya sizinle- peder?

RAHİP

O başka: Rahibim ben.

Ah, geldi işte.

Dona Anna girer. DONA ANNA izin verin gireyim, sayın peder.

RAHİP Derhal Senora: sizi bekliyordum.

Dona Anna, rahibi izler LEPORELLO

Nasıl bir kadın sizce?

Evet?

DON JUAN

Göremedim Çalılar arasında- yalnızca minik bir topuk .

LEPORELLO

Sizin için yeterli. Hızlı düşgücünüz, Sanatçının kaleminden ustadır, tamamlar resmi;

Nereden başladığınız önemli değildir: Ayak da olabilir kaş da.

DON JUAN

Dinle, Leporello Onu tanımakta kararlıyım.

LEPORELLO

Evet- kocayı kesip biçer ki dulun

Gözyaşlarını görsün. Böyledir benim efendim! Utanç nedir bilmez!

DONJUAN

Hava karardı. Ay doğmadan,

Gölgeleri ışığa boğmadan Madrid'e varmış oluruz.

57LEPORELLO

Bir ispanyol soylusu

Hırsız gibi beklesin geceyi aydan korksun! Ne boktan hayat bu! Bıktım usandım, Tanrım,

ne zaman kurtulacağım?

58

SAHNE II

Laura'nın evinde akşam yemeği.

BİRİNCİ KONUK

Hiç böyle kusursuz söylememiştin, Laura, Parçanın hakkını verdin doğrusu!

İKİNCİ KONUK Sanat diye buna derler!

ÜÇÜNCÜ KONUK

. ; •Ne güçlüydü yorumun!

LAURA

Evet iyidim, her sözcükte, her davranışta, Kendimi esine bıraktım bugün, belleğimin tutsağı Değildi dudaklarımdan çıkanlar, yürektendi...

BİRİNCİ KONUK

Şu anda gözlerin ışıl ışıl, yanakların Parlıyor, tutku daha yerli yerinde-Durduk yerde soğumasın, Laura: Hadi, bir şeyler söyle bize.

59

LAURA

Gitarımı verin.Şarkı söyler.

BÜTÜN KONUKLAR Bravo! Bravo! Müthiş! Olağanüstü!

BİRİNCİ KONUK

Güzel büyücü, çaldın kalplerimizi Yaşamın tadları denince, müziği Yalnızca aşk aşabilir;

o da ezgidir ya... Senin somurtkan Carlos bile canlandı- Bak.

İKİNCİ KONUK Ne güzel şarkı! Kiminmiş sözleri?

LAURA

Don Juan'ın.

DON CARLOS Don Juan'ın ha!

LAURA

Evet bir süre önce yazmıştı bunları Sadık dostum benim, hercai sevgilim.

DON CARLOS

Rezilin biridir Don Juan tepeden tırnağa, Sen de-sırılısıklam budalası.

LAURA

Ne o, çıldırdın mı?

Çağırayım da gör adamlarımı, şimdi, Uçursunlar beyzade ispanyol kafanı

DON CARLOS

(Ayağa kalkar.) Çağır tabii, canın istiyorsa.

BİRİNCİ KONUK

Lütfen Laura-

Kızmayın Don Carlos. Unuttu bir an-

LAURA

Juan'ın düelloda, hakkıyla defterini durduğunu' Mü kardeşinin? Nesi ayıptı bunun

Carlos?

DON CARLOS Parlamakla aptallık ettim.

LAURA

Ya! Ağzıyla söylüyor. Barışacağız demek.

DON CARLOS Bağışla beni Laura- anlaşana ;Bu ad huylandırıyor beni.

LAURA

Peki benim ne suçum var, sorarım, O ad dilime ara sıra takılıyorsa?

KONUKLAR

Öfkeni kanıtlaman gerekmiyor, Laura, Bir şarkı daha söyle bize.

LAURA

Peki,

iyi geceler niyetine. Hava karardı bile. Hangi şarkı olsun?.. Bir dakika.l

(Şarkıyı söyler) BİR AĞIZDAN

" Nefis! Harika!

62

LAURA

iyi geceler, beyler

KONUKLAR

iyi geceler, sevgili Laura.

Konuklar giderler. Laura, Don Carlos'u durdurur.

Hırçın Carlos! Kal benimle! hoşlanıyorum senden; Sövgülerinle Juan'ı anımsattın bana,

Dişlerini gıcıdatışınla.

DON CARLOS

Don Juan... Tanrının şanslı kulu, Çok sevmiştin onu.

LAURA

Çok hem de.

DON CARLOS

Ya şimdi?

LAURA

Şu anda mı? Yoo iki kişiyi birden sevemem. Şimdi seni.

DON CARLOS

Söylesene Laura-kaç yaşındasın? .

LAURA

On sekiz.

DON CARLOS

Gençsin... beş altı yıl sürer bu gençlik. Bir altı yıl daha erkekler üşüşür çevrene; Över, okşar armağana boğarlar seni, Gönlünü çelmeye çalışırlar serenadlarla, Gece kuytuda birbirlerini haklarlar uğruna. Ama gençlik bitti mi, çukura kaçacak gözlerin, Kırışacak şu gözkapakları, şu saça ak düşecek; İhtiyarladığını gördüklerinde- ya o zaman?

LAURA

O zaman ne?

Neler söylüyorsun? Nerden çıktı şimdi?

Hep bunlar mı düşünüyor aklına?

Balkona çıkalım hadi. Gökyüzü

Pırıl pırıl; hava yumuşak, durgun- akşam

Limonla defnenin kokusunu getiriyor-,

Ay, ışığıyla yıkıyor kopkoyu laciverdi-

Bekçi haykırıyor uzaktan: 'Sakin bir gece!'

Oysa ta kuzeyde bir yerde -Paris'te-

Belki fırtına bulutlarıyla kaplıdır gök.

Yağmur yanıyordur, sert bir rüzgâr... Bize ne?

Hadi sevgili Carlos'um, emrediyorum-gülümse!

DON CARLOS Tatlı şeytan seni!

Kapı vurulur. DON JUAN

Laura! Gelsene!

63(Şarkıyı söyler) biR AĞIZDAN

Nefis! Harika!

LAURA

iyi geceler, beyler

KONUKLAR

iyi geceler, sevgili Laura.

Konuklar giderler. Laura, Don Carlos'u durdurur.

Hırçın Carlos! Kal benimle! hoşlanıyorum senden; Sövgülerinle Juan'ı anımsattın bana,

Dişlerini gıcıdatışınla.

DON CARLOS

Don Juan... Tanrının şanslı kulu, Çok sevmiştin onu.

LAURA

Çok hem de.

DON CARLOS

Ya şimdi?

LAURA

Şu anda mı? Yoo iki kişiyi birden sevemem. Şimdi seni.

DON CARLOS.

Söylesene Laura-kaç yaşındasın?

LAURA

On sekiz.

DON CARLOS

Gençsin... beş altı yıl sürer bu gençlik. Bir altı yıl daha erkekler üşüşür çevrene; Över, okşar armağana boğarlar seni, Gönلünü çelmeye çalışırlar serenadlarla, Gece kuytuda birbirlerini haklarlar uğruna. Ama gençlik bitti mi, çukura kaçacak gözlerin, Kırışacak şu gözkapakları, şu saça ak düşecek; İhtiyarladığını gördüklerinde- ya o zaman?

LAURA

O zaman ne?

Neler söylüyorsun? Nerden çıktı şimdi?

Hep bunlar mı düşünüyor aklına?

Balkona çıkalım hadi. Gökyüzü

Pırıl pırıl; hava yumuşak, durgun- akşam

Limonla defnenin kokusunu getiriyor-,

Ay, ışığıyla yıkıyor kopkoyu laciverdi-

Bekçi haykırıyor uzaktan: 'Sakin bir gece!'

Oysa ta kuzeyde bir yerde -Paris'te-

Belki fırtına bulutlarıyla kaplıdır gök.

Yağmur yağıyordur, sert bir rüzgâr... Bize ne?

Hadi sevgili Carlos'um, emrediyorum-gülümse!

DON CARLOS Tatlı şeytan seni!

Kapı vurulur. DON JUAN

Laura! Gelsene!

6366

Yerde yatan gövdeyi inceler. Yaşıyor ha!.. Kılıcı kalbine saplamışsın, lanet, olsun! Ta

dibine kadar- şu üçgen yara da kanamıyor. Soluk almıyor artık. Buna ne diyeceksin?

DON JUAN Belayı kendi aradı.

LAURA

Aynı hikâye.

Tam benim Don Juan'ım: hep muzırlık peşinde Ama biç suçlu değil... Ne zaman geldin?

DON JUAN Bu akşam, gizlice -Daha affedilmedim.

LAURA

Madrid'e gelir gelmez Laura'yı özledin ha? Çok dokunaklı doğrusu. Yalan atma!

Geçerken Evi gördün, tanıdın, o kadar.

DON JUAN

Sevgili Laura,

Leporello'ya sor istersen.

Kent dışında kalıyorum- felaket bir han... Madrid'teysem, Laura uğruna.

Laura'yı öper.

LAURA

Canım benim!.. Dur. bir dakika -ceset! Ceset ne olacak?

Pelerinime sarıp götürürüm

Bir kavşağa atıveririm onu.

LAURA

Çok dikkatli ol Kimse görmesin. Biraz önce gelmedin iyi ki! Dostların Yemekteydiler

burada -demin Gittiler, O sırada gelseydin!

Çoktandır aşık mısın ona?

LAURA Kimi soruyorsun? Ne hakla!

DON JUAN

Konuş bakalım-

Aklına esip kaç kere aldattın

Sürgüne gönderilmiş sevgilini?

LAURA

Ya sen, pis hovarda?

DON JUAN Anlat... Neyse, sonra konuşuruz bunu.

DON JUAN Şimdilik dursun. Tan ağarmadan

SAHNE III

Komutanın mezarı

DON JUAN işler yolunda. Don Carlos'u öldürmek Bahtsızlığından sonra, rahip kimliğiyle Sığındığım bu manastırda, her gün görebiliyorum Alımlı dolu, buna karşılık o da, Sanırım varlığımın farkında. Şimdiye kadar

Beylik nezaket. Yetti artık: Bugün Konuşmayı deneyeceğim onunla, Söze nasıl girsem?

'Cüretimi bağışlayın'... 'Lütfen, Senora'... Amma saçma! Ne geçerse -içimden, onu söylerim, bir aşk şarkısı Yaratırım anında. Nerdeyse gelir. Komutan. Onsuz sıkılıyor anladığım kadarıyla. Heykele bakarsan, adam bir dev! Ne omuzlar! Herkül sanki! Oysa sağken

Ufak tefek bir adamdı rahmetli;

Parmak ucunda erişemezdi şu heykelin burnuna. Escorial'ın arkasında bulduğumuz gün Bana bir saldırdı, kılıcıma bir hamle, derken

Çivilenmiş yusufçuk gibi çakıldı,

Cesurdu yine de, gururlu, kararlı... Ah! işte bizimki geliyor.

DonaAnna girer

DONA ANNA

Rahip buradaymış. Peder, Korkarım böldüm düşüncelerinizi-Özür dilerim.

DON JUAN

Asıl ben özür dilemeliyim Sizden Senora. Korkarım, engelliyorum, Acınızın dışa vurulmasını açıkça.

DONA ANNA

Hayır,

Benim acım derinlerde, sizin yanınızda ancak Cennete erişebilir duacıklarım-Peder,
Yalvarırım sesinizle katlim bana.

DON JUAN

Ben... mi dua edeceğim Dona Anna'yla birlikte! Ne haddime! Lekeli dudaklarım nasıl
mırıldanır O saf dualarınızı- Bana düşen, saygıyla gözlemek Başınızı hafifçe eğip.
simsiyah saçlarınızı Karbeyaz mermere döküşünüzü- o an Bir melek gizlice geliyor bu
mezara. Ve ben coşup kabaran yüreğimde Dua bulamayınca, düşünüyorum, ne
yamanmış. Buz gibi mermeri cennetin soluğuyla Böylesine ılınan, aşkın gözyaşlarıyla
Böylesine yıkanan o kulun talihi...

69

DONA ANNA

Ne tuhaf

Şeyler söylüyorsunuz!70

DON JUAN

Senora?

DONA ANNA

Unuttunuz galiba.

DON JUAN

Neyi?

Günahkâr çığılığı buraya yakışmayan Zavallı bir rahip olduğumu mu?

DONA ANNA

Şey ben... Anlamamışımı...

DON JUAN

Biliyorsunuz pekâlâ!

Biliyorsunuz,

DONA ANNA

Neyi?

DON JUAN

Rahip falan olmadığımı-

Dizlerinize kapanıyorum, bağışlayın.

DONA ANNA Tanrım, bağışla! Kalkın, yalvarırım... Kimsiniz?

DON JUAN

Uğursuz bir tutkunun umutsuz kurbanı.

DONA ANNA Tanrım! üstelik mezar başında ediyorsunuz bu sözleri!

Gidin burdan.

DON JUAN

Bir dakikanızı alacağım. Dona Anna.

DONA ANNA

Ya bir gelen olursa!

DON JUAN

Kapılar kapandı. Bir dakikacık!

DONA ANNA Peki- ne istiyorsunuz benden?

DON JUAN

Bırakın da öleyim .:

Şu an dizlerinizin dibinde- bırakın da

Kutsal saydığınız toprağa karışmasın toprağım, -Ötede yatayım -kapıdaki kemerin

altında-Geçerken. nasılsa taşıma değer usul adımlarınız Giysini?, belki, bu soylu mezara geldiğinizde Saçlarınızı döküp yas tutmaya.

DONA ANNA

Delisini?, siz!

DON JUAN

Ölümü dilemek mi delilik, Dona Anna? Deli olsaydım, yaşama tutunmayı dilerdim, Aşkın merhemini sürmek için yüreğinize; Deli olsaydım, pencerenizin altında beklerdim Gecelerce, seranaddan uyku girmezdi gözünüze;.. Deli olsaydım, önünüze atardım kendimi-Gizlenip sessizce acı çekmezdim... . . '72

DONA ANNA

Sessizce dediğiniz

Bu mu?

DON JUAN

İnanın, Dona Anna, yazgının oyununa Çıkıp geldim sığınağımdan- yoksa

Öğrenemeyecektiniz acıklı sırrımı.

DONA ANNA Çoktandır âşık mısınız bana?

DON JUAN

Çoktan mı. yenilerde mi-Bilemem. Ama bu aşk başladı başlıyalı Geçen her arım değerini öğrendim, Mutluluk denenin anlamını da.

DONA ANNA Gözü-kara birisiniz... Gidin.

DON JUAN

Gözü -kafa mı?

DONA ANNA

Korkuyorum.

Söylediklerinizden.

DON JUAN

Susarım öyleyse: lütfen kovmayın

Sizi görmekten başka mutluluk tanımayanı.

Büyük umutlar beslemiyorum, hiçbir şey

istemiyorum, ama ille de yaşayacaksam

Görmeliyim sizi.

-

DONA ANNA

Gidin-yeri değil burası Bu tür konuşmaların. Evime gelin Yarın akşam. Söz verin, saygılı

olacaksınız, Bekleyeceğim sizi; çok erken gelmeyin. Kapımı çalan pek yok da Dul

kalalıberi...

DON JUAN

Aziz Dona Anna!

Dilerim, cömert Tanrı yüreğinize su serper, Sizin şu zavallı yüreğe serptiğiniz gibi.

DONA ANNA

Hadi artık.

DON JUAN

Bir dakikacık daha -yalvarırım.

Anlaşılan

Ben gideceğim... dua etmeyecek kadar Karıştı kafam uçarı sözlerinizle; Nicedir, nicedir

unutmuştum bunları-Yarın, bekleyeceğim sizi.

DON JUAN

Olamaz, inanmam, Bahtım birden yüzüme gülecek ha!.. Yarın sizi göreceğim: Hem de

gizlisiz saklısız, Başka bir yerde!

7374

DONA ANNA Yarın, yarın evet, Adınız neydi?

DON JUAN

Diego de Calvado.

DONA ANNA Görüşürüz, Don Diego.

Çıkar.

DON JUAN

Leporello!

Leporello girer,

LEPORELLO

Buyurun efendim?

DON JUAN

Ah sevgili Leporello!

Kabıma sığamıyorum! 'Yarın akşam' Yarın, Leporello!— 'Çok erken gelmeyin... Git.

hazırlan hadi...

LEPORELLO

Demek Dona Anna'yla konuştunuz? O gönlünüzü aldı... siz onu kutsadınız?

DON JUAN

Hayır Leporello -bir çağrı aldım!

Düşün-ondan bir çağrı!

LEPORELLO

Çağrı ha!

Dul değil mi! Hepsi birbirinin eşi.

DON JUAN

Ah mutluluk! Şakımak geliyor içimden, dünyayı kucaklamak!

LEPORELLO Peki, Komutan ne diyecek bu işe?

DON JUAN

Kıskanır mı sence? Hiç sanmam; Ölünce durulmuştur delişmenliği,

LEPORELLO O kadarını bilemem: heykeline bakın.

DON JUAN

Ne varmış?:

LEPORELLO

Sanki öfkeyle süzüyor sizi.

DON JUAN

Git de rica et, Leporello, Yarın akşam bana bir uğrasın-Yani Dona Anna'ya.

LEPORELLO

Heykele rica mı!

Niyeymiş o?

DON JUAN

Laf olsun diye değil herhalde-76

Sor bakalım, yarın akşam gelebilir miymiş Dona Anna'nın evine -ama çok erken olmasın-Nöbet tutabilir miymiş kapının dışında?

LEPORELLO Dikkat edin bence!

DoN JUAN

Sen git sor.

Kimle şakalaştığınıza.

LEPORELLO

Şey ben...

DON JUAN

Hadisene.

LEPORELLO

Ey kusursuz, görkemli heykel, size —

Naçizane soruyor efendim Don Juan, Gelebilir miydiniz... Yoo — ödüm kopuyor!

DON JUAN

Ödlek! Azıcık beklesene...

LEPORELLO

Yoo olmaz — Şimdi soracağım.

Efendim Don Juan, gelebilir misiniz diyor

Yarın akşam dul eşinizin evine,

Ayrıca dikilip kapının önünde... falan...

Heykel, başıyla evet der.

DON JUAN

Ne oluyor?

LEPORELLO Sonumuz geldi!

DON JUAN

Bir şey mi var?

LEPORELLO (Başını sallayarak)

DON JUAN Neden sallıyorsun başım?

Şey... heykel!

LEPORELLO

DON JUAN

Heykel salladı da!

Sersem!

LEPORELLO Siz konuşsanız onunla.

DON JUAN

Beni izle, tabansız.

(Heykele bakarak)

Sayın Komutanım, yarın akşam buyurunuz Dul eşinizin evine — orada olacağım —

Kapının dışında nöbet tutar mısınız? Geleceksiniz, değil mi?

(Heykel, yine başını sallar.)

Başını sallıyor bu heykel!

77LEPORELLO

DON JUAN

Gördünüz...

Tüyelim!

78

SAHNE IV

Dona Atina'nın evinde bir oda. Don Juan ile Dona Anna girerler.

DONAANNA

Sizi ağırlamaya hazırım. Don Diego; Ama korkarım, bir dulun kasvetli konuşması

Sıkacak sizi. Yası atamadım; Nisan gibi Yaşlarla gülücükler içice. Neden susuyorsunuz?

DON JUAN

Sevinçten dilim bağlandı sanırım; Dona Anna'yla başbaşayım, burada. Talihli ölünün

mezarında değil — Sizi ilk görüşüm bu, diz çökmemiş olarak Mermerden eşinizin

önünde.

DONA ANNA

Demek kıskançlık Mezarda da bırakmıyor kocamın peşini, Don Diego?

DON JUAN

Kıskanmak bana düşmez. Onu siz seçtiniz.

79

Hayır,80

Don Alvaro'ya annem verdi beni. Zengin bir adamdı Alvaro.

DON JUAN

Ayrıca talihli!

Bomboş hazineler açmış bir tanrıçanın önüne. Bu yüzden de Cennet keyfi sürüyor hâlâ!

Ah tik ben görseydim sizi — ne büyük zevkle Ünümü, servetimi, her şeyimi sererdim

Ayaklarınıza, tatlı bir bakış uğruna; Başım üstüne olurdu kutsal emriniz, Bir bakışta okurdum esintilerinizi. Hepsini önceden sezdim, yeter ki Kesintisiz, büyülü bir an olsun yaşamınız... Ama Ne yazık ki, tam tersiymiş yazgım!

DONAANNA

Susun lütfen; günah işliyorum Dün Diego, Sözlerinizi dinlemekle — asla sevemem sizi.

Bir dul, Ölene kadar sadık kalmalı eşine. Bilseydiniz, nasıl severdi beni Alvaro! Yoo,

Alvaro olsa, kulağını tıkarı kuşkusuz Bir kadının aşk itiraflarına Karısının ölümünden sonra: sonuna kadar Bağlı kalırdı evlilik yeminine.

DON JUAN

Acı çektirmeyin bana Kocanızdan söz ederek, Dona Anna. Yeterince çektirdiniz zaten, bu cezayı Kendim isledim belki de.

DONA ANNA

Nasıl olur?

Sizin kutsal bağlarınız yok anlaşılan; dürüst Bir aşk besliyorsunuz bana. Cennet katında

—

DON JUAN

Size karşı dürüst mü! Hey Tanrım!

Beni kandırdığınızı düşünemiyorum-

Ne tuhaf.Don Diego;

DONA ANNA . Yanlış mı

DON JUAN

Bir şey diyemem.

DONA ANNA Ama açıklamanızı istiyorum,

DON JUAN

Hayır, yapamam.

DONA ANNA

isteğime boyun eğmek bu mu! Ne demiştiniz? Kölem olacaktınız sözümona!

Kızdırıyorsunuz beni. Diego — açıklayın; Neler çevirdiniz arkamdan?

DON JUAN

Söyleseydim,

Ölünceye kadar benden nefret ederdiniz.

DONA ANNA

Etmeyeceğim

Hemen, şu an bağışlayacağım sizi — bilmem Gerekıyor çünkü.

81

82

DON JUAN

-

.

Ama böylesine kara. ölümcül bir sırrı Öğrenmemeniz bence en iyisi.

DONA ANNA

Acı çektiriyorsunuz bana. Kara ve ölümcül bir sır mı? Neymiş o? Ne Zararınız dokunabilir bana? Sizi tanımam — Düşmanlarını da yok... Bir kişi dışında: Kocamı öldüren adam.

DON JUAN

(Kendi kendine)

Çattı aydınlanma anı! (Dona Anna ya)

Söyleyin bana: şu zavallı, bahtsız Don Juan — Herhalde tanıyordunuz onu?

DONA ANNA

Yüzünü hiç görmedim.

DON JUAN

Kin mi besliyorsunuz ona?

DONA ANNA

Tanrı bilir ya, Don Diego. sanırım Unutturmaya çalışıyorsunuz sorumu..Emrediyorum.

DON JUAN Şu anda karşınıza çıksaydı...

DONA ANNA

Hançerimi çekip

Saplardım hainin yüreğine.

Çekin hançerinizi hadi —

Yüreğim emrinizde.

DONA ANNA

Don Diego!

DON JUAN .

Don Juan'ım ben.

Kocanızı öldürdüm evet, hiç De pişman değilim.

Neler duyuyorum?

DONA ANNA Yalan söylüyorsunuz.

DON JUAN

DONA ANNA Olamaz, hayır, hayır!

DON JUAN Ben Don Juan'ım ve size aşığım.

DONA ANNA

(Yere yığılır) Şey... Başım dönüyor... Neredeyim?

DON JUAN

Dona Anna!

Neyiniz var? Kalkın — toparlanın — Don Diego Köleniz, ayaklarınıza kapanıyor

bakın.DONA ANNA

(Bitkin bir sesle) Can düşmanınızdır benim Elimden aldınız..,

Bırakın beni lütfen!

neyim varsa

DON JUAN

Eşsiz yaratık! Bedelini ödemeye hazırım: şurada Dizlerinin dibindeyken ver kararını — Senin için yaşayayım mı, öleyim mi...

DONA ANNA

Bu, Don Juan işte.

DON JUAN

Don Juan'ı size. hiç kuşkusuz, acımasız Bir canavar olarak tanıtmışlar — Dona Anna.

Belki, hepten yalan değildir dedikleri;

Belki, zorlanıp yorgun düşmüş bir vicdanda Kötülük ağır basar az da olsa. Uzun bir süre, Örnek bir çömeziydim Sefahat'in: Ah, Dona Anna. sizi göreliberi iliklerime kadar değiştirdim — size duyduğum aşkla Erdeme aşık oldum ve neden sonra Titreyen dizlerimle eğiliyorum önünde.

DONA ANNA

Don Juan'ın güzel konuştuğu bilindir; ayrıca Hınzır bir ayartıcıymış. duyduğum kadarıyla. Amansız bir çapkınmış — şeytanın ta kendisi. Kaç zavallı kadını düşürdünüz ağınıza?

DON JUAN ' Şimdiye kadar hiçbirini sevmedim ki.

DONA ANNA

Sevdiği ilk kadın mıyım sizce? Bende yeni bir kurban aramıyor mu?

Yani Don Juan'ın

DON JUAN

Aklımdan sizi kandırmak geçseydi, Açıkça çıkar mıydım karşınıza, hele siz Adımı duymaya katlanamazken? Bu mu hile?

DONA ANNA

Kim tanır sizi - kimbilir?.. Ne cesaretle Geldiniz buraya? Biri tanışa — ölüm kesin.

DON JUAN

Ölüm ne ki? Sizinle geçecek tatlı bir saate Yüksünmeden verirdim ömrümü.

DONAANNA

Her şeyi Göze almışsınız —nasıl çıkacaksınız görünmeden?

DON JUAN

(Onun ellerim öperek)

Demek zavallı Don Juan'ın yaşamı umrunuzda! Demek Dona Anna'nın kutsal ruhu, kin

Filan beslemiyor bana?

Keşke besleyebilseydim!

Ayrılmalıyız artık.86

Bilemem:

DON JUAN Bir daha ne zaman buluşuruz?

DONAANNA

DON JUAN Yarın mı desek?

DONA ANNA

Nerede?

DON JUAN

Bu evde

DONAANNA Yufka yürekliyim, çok hem.

DON JUAN

Bir af Öpücüğü.

DONA ANNA Buradan gitmeniz gerek.

DON JUAN

Şöyle serin, soğuk biröpücük..

DONA ANNA

Nasıl da üsteliyorsunuz! — Peki, peki. Kapıyı çalan kim?.. Saklan, Don Juan.

DON JUAN Elveda sevgilim.

Çıkar, koşarak geri döner. Ah!

DONAANNA

O da ne? Ah!..

Komutanın heykeli girer. Dona Anna bayılır.

HEYKEL Çağrınıza uyup geldim.

DON JUAN

Tanrım, başışını eksik etme üstümüzden!

HEYKEL Tiril tiril titriyor Don Juan.

Rahat bırak onu. Her şey bitti.

87

DON JUAN

Yoo — geldiğinize sevindim.

HEYKEL Elini ver bana.

DON JUAN

Taş el. nasıl da kenetleniyor avucuma! Bırak beni, koyver — bırak elimi... Ölüyorum —

Sonum geldi — Ah Dona Anna!

Don Juan ile Heykel, belirsizliğe gömülürler.Veba Sırasında Şölen

Wilson 'un tragedyası Veba Kenti'den

Bir sokak, Bardaklarla tepeleme dolu bir sofraya. Kadınli erkekli içenler kalabalığı.

DELİKANLI

Şimdi, hepimizin tanıdığı birini anmak için kalkıyorum ayağı, soylu Efendim, O ki

kıvrak zekâsı, nükleleriyle, Şakacılığı, derin gözlemleriyle

(Canevinden vururdu bizi)

Nasıl şenlendirirdi soframızı, şimdilerde

En parlak aydınlara çöken karanlığını Konuğumuz Veba'nın. kovardı yüreklerden. Daha

iki gün önce, öykülerine alkış tutarken Olur mu bu eğlenti sırasında

Jackson'ı anmamak! iskemlesi şuracıkta Bomboş duruyor, dönmesini bekliyor

sanki, Coşkun haz —adamının, oysa o Yeraltının soğuk dünyasında yatıyor şimdi...

Bundan böyle parlak sözleri, ölülerin

••••

Toprağına seslense de, çoğumuz sağız daha, Gerek yok karalar bağlamamıza; öyleyse

Çınlayan kadehlerle, neşeyle, Hep birlikte içelim anısına Aramızdaymış gibi.

ŞENLİĞİN EFENDİSİ ilk ölen oydu içimizden. Hayır, sessizce içelim anısına.

DELİKANLI

Peki öyleyse, sessizce!

Sessizce kadeh kaldırırlar

91ŞENLİĞİN EFENDİSİ

Sesin, sevgili Mary, sizin türkülerin Yabanıl kusursuzluğunu iletiyor bize; Bir şarkı söyle, hüzünlü, usul olsun, sonra . Şenliğe doğru koş. doludizgin, Düşlerden günlük dünyaya geçercesine,

MARY

(Şarkısını söyler)

Bu ülkede bir zamanlar

Ne verimliymiş toprak;

O günlerde Pazarları

Dolarmış kutsal tapınak;

Kalabalık dersliklerde

Geçilmezmiş civıltıdan,

Parıldarmış tarlalarda

işlek orak, işlek tırpan.

Şimdiyse bomboş kilise;

Dersliklere yok uğrayan;

Karanlık kuru ıpissız;

Rüzgâra savrulmuş ürün;

Kül olmuş yapılar gibi

uğursuz sokaklar, tek tek;

Her şey sessiz, her şey suskun

Obur tabutu saymazsak Omuzlarda, hep ölüler; Ya sağların çığlıkları; Huzur içinde yatsınlar Bunu çok görmesin Tanrı. Kalmıyor ki gömecek yer; Günün taze ölüleri Safları sıklaştırıyor

Ürkütülmüş sürü gibi. .

Baharda, kara toprağa

Genç yaşta girmekse yazgım

Unutma, tek sevincimdin.

Bir zamanlarki sevgilim,

Yakınıma gelme n'olur,

Dokunma Jenny'ne sakın,

Öpme ölü dudakları, Beni uğurla uzaktan.

Sonra çek git buralardan; Arayan sığınak bulur,

Bakarsın çektiğin acı Zaman geçtikçe azalır.

Ama Veba biter bitmez

Bul mezarımın yerini;

Cennetin kapılarında Tutacak sözünü Jenny.

ŞENLİĞİN EFENDİSİ Teşekkürler Mary, bu acıklı şarkı için! Anlaşılan, çok eskiden

yoklamış Veba Sizin ilin dağını - tepesini, bugün O yaban cennette çağılayan

ırmaklardan Acı ağıt sesleri yükselir olmuş; Cesuru ve güzeli alıp götürən O yıldan kalan

tek silik anı. Őu yalın, Acı-tatlı türkülerde... Bu ezgi Yüreęe iŐliyor düpedüz- baŐka hićbir Őey Böylesine aęulayamaz bir Őenlięi!

MARY

Keşke kimseler duyınasaydı sesimi Yoksul evimdeki ana -babamdan başka!

93Bayılırlardı Mary'ciğin Şarkılarına;

Seslin, sanki bizim eŐikten eriŐiyor Őimdi-0 kızın sesi ćok daha tatlıydı; saf Bir yüreęin sesi...

LOulSA

Modası gećmiŐ bir türkü! Ama bazı safdiller günümüzde de, aŐırı duyarlı Kadının yaŐ dökmesine, gelsin desteksiz övgüler! Kız, yaŐlı gözlerini dayanılmaz sanıyor Besbelli -ama tam Őu anda Gülmek gelseydi aklına, gülücükler saćardı. Walsingham. ićli kuzey dilberlerini övüyor ya-Bir aęıt tutturuyor hemen. Nefret ediyorum Őu sarı iskoć, saćlarından!

ŐENLİćİN EFENDİSİ

Durun! Bir dakika-Tekerlek sesleri duyuyorum.

Bir Zenci'nin sürdüęü, ceset yıęılı bir araba gećer.

Louise - bayılmış ha -

Konuşmasını duyan, erkek ruhlı sanırdı onu. Sertler, uysallardan daha zayıf oluyor anlaşılan, Rezil korkunun yuvası da tutkulu yüreklerde! Mary, yüzüne biraz su serp onun.

MARY

Gel tasamın, utancımın kardeşi,

Şöyle yaslan göğsüme.

LOulSA (ayılarak)

Kara yüzlü, ak gözlü bir ifrit Arabadan el etti bana. cesetler üstüstaydı,

Dili, tüylerimi ürpetti... Bir düş müydü?

Ölü arabası gerçekten geçti mi?

DELİKANLI

Kendine gel, Louisa!

Her ne kadar yalnız bizimse de bu sokak. Ölümün tırpanından kaçıp sığındığımız,
Kaygısızca yeyip içtiğimiz - o araba geçecek Ne zaman isterse, bırakacağız geçsin!
Hadi Walsingham, kavgalara son vermek adına. Ayrıca kadın -bayılmalarına- bir şarkı,
n'olur! Şöyle gür, canlı bir şarkı söyle lütfen, Mızımız iskoç hüznü yetti artık-Gümbür
gümbür bir Baküs şarkısı olsun Fışkırısın kadehlerin köpüğünden.

ŞENLİĞİN EFENDİSİ

O şarkıları bilmem;

Veba'yı kutlayan bir şarkı söyleyeceğim-Dün yazdım, ayrıldığımızda. Uyaklı yazmaya
can atıyordum nedense, Daha önce tadmadığım bir duygu! Dinleyin: Şarkıya nasıl
uygun düşüyor boğuk sesim.

BİR AĞIZDAN

Veba'yı kutlayan bir şarkı ha! Dinleyelim! Veba'yı kutlayan şarkı! Aferin!

ŞENLİĞİN EFENDİSİ

(Şarkıyı söyler) Koca Kış bir davranıp da

Üstümüze savurursa

ilkel silahlarını, tipi, kar, buz-

Onu şenlikle esrik karşılarız.

9596

Ordusuyla kara Ece

Övünüyor gündüz gece,

Çaldığı ölülerden gelip aşka... Ne gelir elden yakarmaktan başka?

; Dönsün Veba kapımızdan,

Kış da umut kessin bizden!

Hep içelim, kadehlerimiz kalksın

Kesin egemenliğine Veba'nın.

Kekre, yırtıcı bir tad var

Kızıştığında düşmanlar,

Uçurum, suların kara öfkesi, Kasırga, Veba'nın keskin kokusu.

Bizleri sindiren neyse Ölümlüsün diye diye,

Bir kavrayabilsek onun özünü- ;

Sevinci buluruz, ölümsüzlüğü!

Gelsin Veba'ya övgüler-Gözdağına kim aldırır!

Hep içelim, taşsın kadehlerimiz, Tütsün buğusuyla Gül güzeli Kız!

ihiyar bir rahip girer.

Şölen değil küfür bu! Tanrı'dan korkmazlar! Ne hakla bozarsınız ölümün yaydığı

sessizliği

Şenlikle, şarkılarla! Yakınlarını yitirenlerin, sapsarı Yüzleri ağıtları arasında Tanrı'ya

yakarırken ben- !•• Mezarlığın huzurunu kaçırıyor gürültü-patırtınız, •

Sarsılıyor kefensiz ölülere serpilene toprak! •

Dualarıyla kutsamasaydı ihtiyarlar o koskoca Toplu mezarı, bir şeytan sürüsü gelmiş

derdim, Yakalamış bir kafirin ruhunu, ta derinine

itmiş kara toprağın, alaylı kahkahalarla.

SESLER

Ne ustaca anlatıyor bize cehennem! Yoluna ihtiyar, yoluna hadi!

RAHİP

Kesin, yalvarırım,

Bizim için can veren İsa adına;

Dönün bu günah yolundan, bir gün

Kavuşmayı umuyorsanız cennette yakınlarınıza-Evlerinize dağılın!

ŞENLİĞİN EFENDİSİ

Evlerimiz çok gamlı-Gençlik neşeyi sever oysa!

RAHİP,

Ey Walsingham...Üç hafta önce öpmüştün annenin cesedinin Ağıt yakarak kapanmıştın üstüne... Cennette gözyaşı dökmüyor diyemezsin Oğlunun düzenlediği bu küfür şenliğine, Çılgınca şarkılarla yükselen sesine, İç çekişleri arasında inanmışların? . Gel benimle!

ŞENLİĞİN EFENDİSİ

Neden son vereceksin ki şölenimize? Seninle gelemem: beni burada tutan, Umutsuzluk, geçmişin korkunç anıları, Yasa-tanımsızlığımın bilinci, Ve evimin karanlığından duyduğum ürkü-Ele geçmemiş nazların özgünlüğü, Şu öpüşleri (Tanrı bağışlasın) o yitik Ama o güzel yaratığın... Hayır, anamın ruhu Beni kıpırdatamaz yerimden -çok geç-Çağırın sesini duyuyorum, beni kurtuluşa... Sana teşekkür borçluyum... Güle güle, ihtiyar; Ardından gelecek varsa, lanet olsun ona!

SESLER

Aferin, bravo soylu Efendimize! Bak Peder, vaaz buna derler. Yoluna!

Matilda'nın aziz ruhu çağırıyor seni!

ŞENLİĞİN EFENDİSİ

(Kalkarak)

Andiç bakalım, şu buruşuk elini kaldırıp O suskun adın, sonsuza kadar, yattığı yerde Kalacağına! Keşke gizleyebilseydim BU gösteriyi onun ölümsüz gözlerinden Beni saf, gururlu, özgür sanırdı, cenneti Bulurdu kollarımda... Neyim ben şimdi? Sen ey ışığın kutsal çocuğu, görüyorum, tahtın Düşkünlüğümün ulaşamayacağı ötelerde KADIN SESİ Çılgın mı ne! Ölmüş karısını sayıklıyor!

ŞENLİĞİN EFENDİSİ

Peder, Tanrı aşkına, bırak beni!

RAHİP

Yüce Tanrı, bağışlasın seni Elveda oğlum.

Rahip çıkar. Şölen sürmektedir. Şenliğin Efendisi, derin düşüncelere dalmıştır

NOTLAR

100

Sayfa 13: Pinti Şövalye. Bitiriliş tarihi: 23 Ekim 1830. Sayfa 37: Mozart ve Salieri. Bitiriliş

tarihi: 26 Ekim 1830. Sayfa 45: Şalteri: "Kabına sığmaz neşesi kaldırmazdı/0 tür bir hile"

Sevil Berberi ile Figaro'nun Düğünü'nün yaratıcısı-nın siyasal yaşamı çok karmaşıktı.

Louis XV ve Louis XVI'ya gizli hizmetlerde bulundu. Devrim sırasında, Ulu-sal Güvenlik

Örgütü adına çalıştı. Sürekli saf değiştirerek canını kurtardı.

Sayfa 47: Salieri: "... Buonarotti..." Michelangelo'nun "Çarmıba-Gcriliş"i yaratırken, daha gerçekçi olabilme adına modelini öldürdüğü yolundaki söylentiye bir gönderme. Sayfa

49: Taştan Konuk. Bitiriliş tarihi: 4 Kasım 1830 Sayfa 60: Birinci Konuk: "Yaşamın tadları

denince, müziği/Yalnızca aşk aşabilir: o da ezgidir ya..." Puşkin'in, 1828'de. Polon-yalı piyanist Szymanowska'nın bir albümüne yazdığı dizeler.

Sayfa 72: Don Juan: "Çoktan mı, yenilerde mi/Bilemem..." F.F. Seeley, Don Juan'ın bu sözlerinin, Dona Anna'yla geçen sahne boyunca söylediği en içten sözler olduğunu belirtiyor. "O ana kadar söylediklerinden çok daha inandırıcı; bir

yalınlığa varma çabası. Sayfa 89: Veba Sırasında Şölen. Puşkin, Wilson'dan yaptığı çeviriyi

ö Kasım 1830'da tamamlamıştı.

Sayfa 99: "Rahip, keder içinde uzaklaşır." Wilson'un özgün metni 90 dize daha sürüyor, sonunda Walsingham, fahişe Ma-ry'ye şöyle sesleniyor: "... Dingin, bilinçli bir ruhla/And içiyorum, seveceğim seni!"